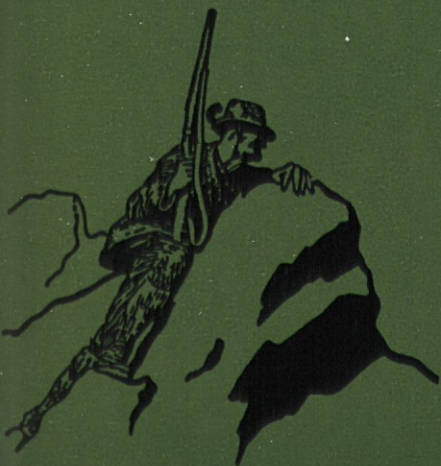

Lovec

glasilo Lovske zveze Slovenije

Oktober 7
1976

MALI OGLASI

Ograje, vrtno in druge iz aluminijaste žice, izdelujem po naročilu. Višina po želji kupca. — Ing. Lojze Kocmur, Podgorje 29, 63230 Šentjur pri Celju.

Resaste istrske goniče — mladiče, stare po 5 mesecev, prodam. — Viktor Bavdež, Šentvid pri Stični 127, 61296 Šentvid.

Psico špringer španjelko, staro 4 leta, s prav dobro telesno oceno in odlično pri delu, posebno za prinašanje, prodam. — Franjo Čuček, 63252 Rogatec (117).

Polavtomatsko malokalibrsko puško »Zbrojevko«, z daljnogledom 4 × 32, ugodno prodam. — Tone Zakrajšek, Studenec 47, 61260 Ljubljana-Polje.

Lovske terierje mladiče (2 psa, psičko), poležene 30. 6. 1976, prvovrstno leglo, prodam. Oba starša lovsko preizkušena in s telesno oceno prav dobro. — Franc Ivenčnik, Zg. Slemene 3, 63222 Dramlje.

Balkanske goniče — mladiče z rodovnikom — prodajam. Roditelji vrhunske kvalitete. Rezervirajte takoj, psa vam pošljem v 15 dneh. Pošiljam ekspresno po železnici na svoje stroške. Cena psu 600 din. — Dragan Milanović, Slavka Rodića 3, 72000 Zenica, telefon (072) 25-636.

Revolver Gasser in drugo starinsko orožje kupim. — Janez Hartman, Tončke Čečeve 7, 63000 Celje.

Lovsko manliherico, kal. 6,5 × 57, z montiranim daljnogledom — prodam. — Jože Regovc, Ul. Moše Pijade 44, 64000 Kranj. Informacije telefonično dopoldan (064) 26-861, zvečer (064) 23-192.

Leglo posavskih goničev, 1 psička in 3 psičke z rodovnikom, stare po 4 mesece, prodam. — Milka Ložar, Vinje n. h., 61262 Dol pri Ljubljani.

Starejšega kdl. istrskega goniča, ki dobro goni zajca in lisico, prodam. — Jože Ržek, Srednja vas 17, 64223 Poljane nad Škofjo Loko.

Prodam: risanico CZ, kal. 8 × 57 IS, s strelnim daljnogledom Helia 4 × 32; šibrenico SSSR 16—16 in kapitalno jelenovo rogovje. — Franc Kurent, Jelovškova 5 g, 61000 Ljubljana.

Psičko koker španjelko, črne barve z belo liso na prsih, staro 6 mesecev, z rodovnikom, prodam. — Ivan Držanič, Trebež 41, 68253 Artiče.

Prodam novo Winchesterko, model 94, kal. 30—30 (7,62 × 51 R m/m), New Haven USA 1873—1973. — Ivo Čerič, Stanetova 22, 63000 Celje.

Istrske kratkodlake goniče, poležene 20. junija 1976, prodam. — Niko Mrak, Sp. Idrija 74.

Lepega psička nemškega prepeličarja z rodovnikom (poležen 15. 4. 1976), oče z odlično telesno oceno, mati najboljša na preizkušnji prodam. — Andrej Švab, Bernekarjeva 2, 62380 Slovenj Gradec.

Lovske družine in gojitvena lovišča, pozor! Lovski čuvaj z znanjem dveh tujih jezikov išče službo. Osebnostni prejemki in vse drugo po dogovoru. — Aleksander Zakač, Stanjevci 3, 69203 G. Petrovci, Prekmurje.

LOVSKE POTREBŠČINE

Orožje:

lovsko orožje,
športno orožje,
malokalibrske puške,
zračne puške in pištole,
puške prednjače,
(vse v prosti prodaji)

Municija:

RWS, Sellier & Bellot,
Remington, Sako, Norma,
Hirtenberg (vse ABC na zalogi),
šibreni naboji od 2 šilinga navzgor,
najboljša trap municija

Optika:

dvogledi Habicht,
strelni daljnogledi Habicht,
strelni daljnogledi Kahles-Hella,
poceni japonski strelni daljnogledi
in dvogledi

Lovska oblačila:

obleke iz lodna za lov,
lovske pletenine,
lovske srajce,
lovska obutev,
ves pribor

Lovci in nelovci! Posamezne izvode revije Lovec lahko kupite v naslednjih prodajalnah:

Državna založba Slovenije
Knjigarna in papirnica
Mestni trg 26
Ljubljana

Lovska zadruga Lovec
poslovalnica
Gospodsvetska 12
Ljubljana

Lovska zadruga Lovec
poslovalnica
Tomšičev trg 14
Celje

Mladinska knjiga
Knjigarna in antikvariat
Partizanska 9
Maribor

Lovska zadruga Lovec
poslovalnica
Gregorčičeva 11
Maribor

... in v pisarni
Lovske zveze Slovenije
Župančičeva 9/I, soba 8
Ljubljana

Gerhard Salberger

Lavamünd - Labot 21
Avstrija

Pod določenimi pogoji je pri eksportu
možen 18% popust
(vračilo posebnega davka).

OKTOBER

VINOTOK

Vsak lovec mora vedeti

Po zakonu o lovstvu bi bil s 1. oktobrom dovoljen lov na **poljskega zajca**, vendar je občni zbor LZS leta 1973 sklenil, da se lov na to divjad začne po vsej SR Sloveniji s 15. oktobrom. Po omenjenem sklepu se lovna doba na poljskega zajca konča z 31. decembrom in ne s 15. januarjem. V dobrih predelih odstrel zajcev ne sme biti večji od 50 %, v slabših pa ne nad 20 do 30 % glede na pomladanski stalež. — S 1. oktobrom se odpre lov na **muflona** ter **košuto** in **teleta**. Odstreliti je dovoljeno toliko divjadi teh vrst, kolikor dovoljuje potrjeni odstrelni plan. — Po lovskem zakonu je od 1. oktobra do 30. aprila dovoljen odstrel medveda na območju, ki ga določi Republiški sekretariat za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Občni zbor LZS pa je sprejel sklep, da je tudi izven omenjenega območja medveda dovoljeno odstreliti prav tako le v času od 1. oktobra do 30. aprila. Za vsak odstrel medveda je predhodno potrebno dovoljenje pristojne občinske skupščine in soglasje republiškega sekretariata za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. — S pričetkom lova na poljskega zajca se pričnejo **brakade**. Na brakadah je prepovedano streljati parkljasto divjad, razen prašiča.

LOVEC

glasilo Lovske zveze Slovenije

LIX. letnik

št. 7

oktober–vinotok 1976

Foto Viktor Vreš: Pri-
letel je na klic...

To je prvi uspeli barvni posnetek gozdnega jereba v Sloveniji in Jugoslaviji. Članu Foto-kino kluba Diana Viktorju Vrešu se je lani nasmehnila Diana, da je ujel na film našega najmanjšega predstav-
nika gozdnih kur. Na-
redil je nekaj diapo-
snetkov in še eno sliko
iz te serije objavljamo
v črno-beli izvedbi na
strani 213.

Zakaj gredo jerebi na klic? V drugi polovici avgusta se kita jerebičev razkropi in mladi pe-
telinčki začnejo fantovati. Klatijo se sem in tja, kličejo na korajžo in
si skočijo za spremembo v perje. Mladenci si namreč začnejo izbirati
vsak svoj prostor in tudi vsak svojo izvoljenko-jerebico. Zato je sep-
tembra in v začetku oktobra navadno najboljši čas za klicanje jerebov.
Vendar jesensko petje nima skoraj nič skupnega s pravo paritvijo, ki
je šele spomladi, čeprav jesenska »zaroka« skoraj gotovo že drži.

Vsebina:

Ing. Miha Adamič
Viktor Zadavec
Ludvik Marič
Ing. Andrej Arih
Dr. Stane Valentinčič
Slavko Kovač
Jože Janež
Karel Clarici
Mišo Horjak
Lovski oprtnik:
Foto-kino klub Diana:
Jubilanti:
Lovska organizacija:

V spomin:

Lovska kinologija:
Šaljive

Kam letijo obročkane mlakarice	194
Še nekaj o modelu	197
Jeleni in divji prašiči v Prekmurju	198
Kako zatreti gamsje garje v Karavankah	200
»Le čevlje sodi naj kopitar«	201
Pod Donačko goro	206
Iz preteklosti prekmurskega lovstva	208
O Mišku in njegovih sorodnikih	210
Pisan šopek v jesenskem jutru	212
Za odstrel lisic pripravite mrhovišče! – C. F.	214
Puška in fotoaparati – Ing. T. Kočar	215
Ing. Mirko Šušteršič – 85 let	216
Lovci, ljudska obramba in lovski kroj – A. Špiler	217
Tečaj za lovske čuvaje v Črnomlju – S. B.	219
Lovčeva prva pomoč – F. Bulc	220
Alojz Kovač	221, 222
Tone Ožbolt	222
Preizkušnja v prostem prinašanju – L. Zadnik	223
.	224

Kam letijo obročkane mlakarice

Ing. Miha Adamič

V letih od 1972 do 1975 je bilo v SR Sloveniji, na območju več lovskih družin, izpuščenih nekaj čez 4500 mlakaric (*Anas platyrhynchos*), od teh okoli 4300 iz umetne zreje (ZGD Fazan-Beltinci, Jelen-Beograd) in 236 odlovljenih v gojitvenem lovišču LZS Ljubljanski vrh v Bistri pri Vrhniki.

Da bi mogli spremljati »nadaljnjo usodo« izpuščenih mlakaric ter s tem tudi smotrnost tovrstnih ukrepov, je bilo do konca leta 1975 obročkanih skupno 1835 mlakaric:

Leta	–	rac
1972	–	266
1973	–	113
1974	–	85
1975	–	1371
Skupaj	–	1835

Race so obročkali sodelavci Ornitološkega oddelka Prirodoslovnega muzeja Slovenije in ZGD Fazan v Beltincih ter strokovnega sekretariata Lovske zveze Slovenije.

Za vsako obročkano mlakarico so po enotnem ključu v register vpisani: številka obročka, datum obročkanja in kraj izpusta. V ta register vpisujemo tudi vse sporočene podatke o datumu in kraju odstrela (oz. drugih vzrokov smrti) uplenjene race ter njenem spolu; le-tega uplenitelj žal ponavadi pozabijo zapisati. Do konca aprila 1976 je bilo Ornitološkemu oddelku PM in strokovnemu sekretariatu LZS (na obročkih je poleg zaporedne številke od 0001 dalje vtisnjena tudi mednarodno dogovorjena oznaka Ornitološkega oddelka LJUBLJANA, na prvi seriji obročkov pa tudi LZS) javljenih 115 števil z obročkov uplenjenih ali

najdenih mlakaric. Za smrt so bili navedeni vzroki:

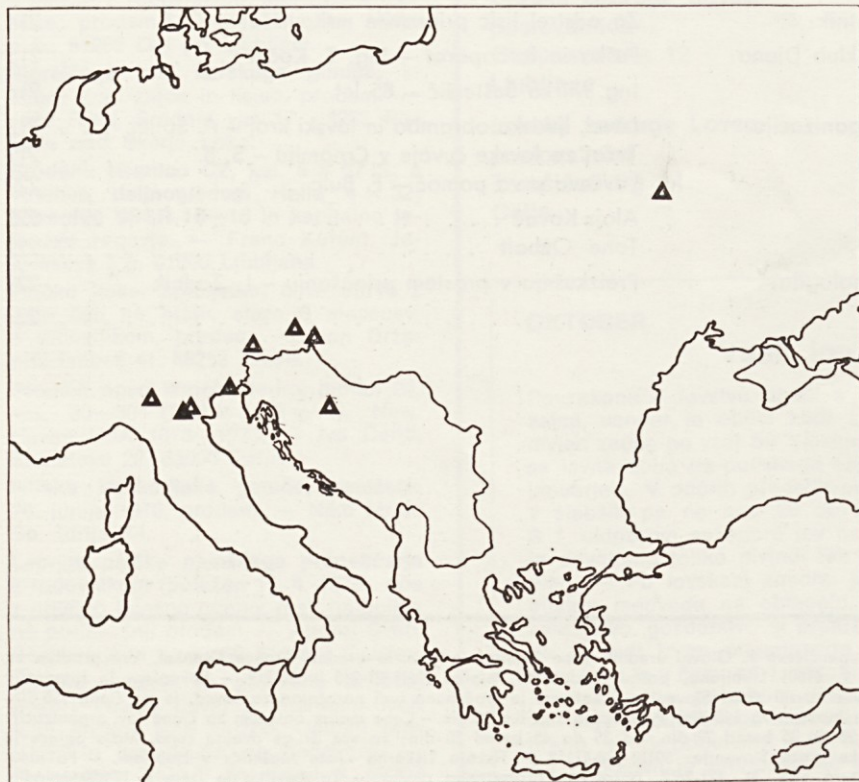
odstrel	ujede	drugo	skupaj
110	2	3	115

Vendar zaradi nepomembnega deleža drugih vzrokov obravnavamo vse sporočene najdbe kot odstrel.

Večina obročkanih mlakaric je bila uplenjena okoli mesta naselitve v krogu s polmerom 5 km, torej v neposredni bližini:

v krogu s polmerom do km	uplenjenih v %
5	–
20	–
50	–
100	–

Mesta izven SR Slovenije, kjer so bile uplenjene race iz 5 naših lovišč

Na skici SR Slovenije (stran 196) so označeni kraji naselitve obročkanih mlakaric ter kraji uplenitve posameznih rac. Z medsebojnimi povezavami – najkrajšimi zračnimi razdaljami med kraji naselitve in kraji odstrela – so nakazane smeri širjenja mlakaric izven območja naselitve (prikazane so le najdbe več kot 5 km od kraja naselitve).

Na skici dela Evrope so prikazane najdbe (v vseh 9 primerih odstrel) obročkanih mlakaric izven Slovenije. Iz tega prikaza moremo sklepati, da se majhen del naseljenih mlakaric vsako leto priključi racam, ki ob selitvah v smereh severovzhod (spomladi)–jugozahod (jeseni) preletavajo Slovenijo. To so race iz evropsko-sibirske-črnomoško-mediterranske populacije (tako imenovana po sovjetskem ornitologu J. A. Isakovu), z glavnim gnezdilnim območjem na ozemlju Sovjetske zveze in zimovališčem v širokem območju od severozahodnih obal Črnega morja, nižin spodnjega toka Donave, obal Jadranske-

ga in Sredozemskega morja do obal zahodne Afrike in Gvinejskega zaliva.

Absolutni daljinski rekord je dosegla mlakarica, odlovljena in obročkana 24. 7. 1973 v Bistri pri Vrhniki ter izpuščena na ribnikih v Dragi blizu Iga pri Ljubljani. Odstreljena pa je bila avgusta naslednjega leta na velikem akumulacijskem jezeru nad Kijevom v Sovjetski zvezi (Kievске vodohranilnice).

Leta 1971 je bilo na ribnik v Bistri pri Vrhniki spuščenih 49 mlakaric iz umetne zreje. Območje naselitve v gojitvenem lovišču LZS Ljubljanski vrh je izločeno kot lovni rezervat (lov na race ni dovoljen!), zato smo naravni prirastek mlakaric vsako leto bolj ali manj uspešno odlavljali z mrežo.

Odlovili smo jih:

Leta	–	rac
1973	–	113
1974	–	85
1975	–	38
Skupaj	–	236

Odlovljene mlakarice je uprava gojitvenega lovišča Ljubljanski vrh brezplačno odstopila lovskim družinam Ig, Lukovica, Grosuplje in ljubljanskemu živalskemu vrtu.

Zanimivo je, da smo pri odlovih v Bistri leta 1974 in 1975 obakrat v mrežo zajeli že obročkane race (skupaj 11), ki so se z območij nove naselitve vrstile nazaj v Bistvo, in sicer:

Iz lovišča LD	mlakarice	zračna razdalja do Bistre
Lukovica	3	38 km
Ig	6	17 km
Grosuplje	2	25 km

Sodelavca Ornitološkega oddelka Prirodoslovnega muzeja Slovenije pripravljata mrežo za odlov rac v Bistri pri Vrhniki

To kaže na dokajšnjo sposobnost mlakaric, da tudi iz večje oddaljenosti najdejo nazaj v »domače« območje. Sposobnost vračanja v domače območje (angl. homing ability) je posebno razvita pri selivskih pticah nekaterih vrst, ki med selitvami preletijo več tisoč km dolgo pot pa najdejo pot nazaj prav do ožjega območja (ali celo do gnezda), kjer so bile izvaljene ali so gnezdile.

V katerem letu po obročkanju oz. izpustu (obročkali smo mlade, nekaj tedenske race) so bile uplenjene mlakarice?

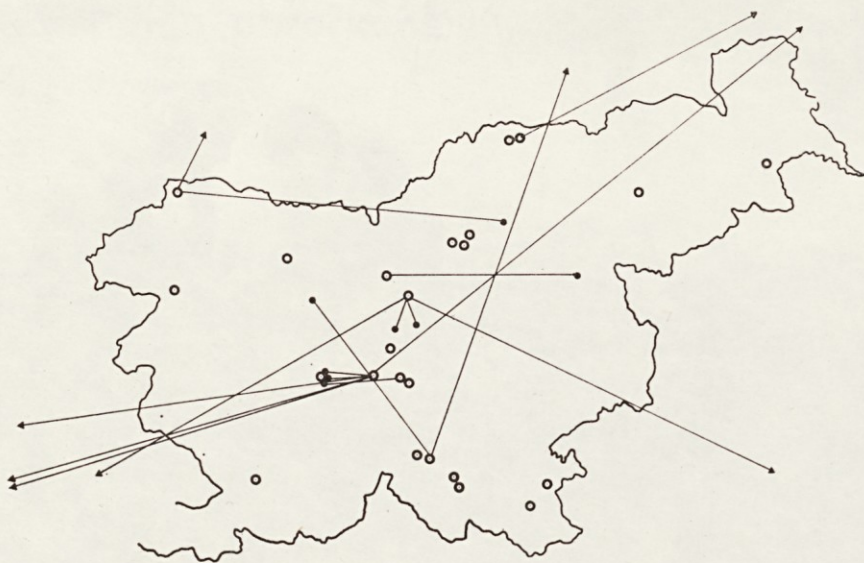
V 1. letu – 83,4 %,
v 2. letu – 9,4 %,
v 3. letu – 4,4 %,
v 4. letu – 2,6 %.

Iz tega je mogoče razbrati, da so mlade živali v prvem letu življenja zaradi neizkušenosti in nedovolj-

Obročkanje odlovljene mlakarice

Foto M. Adamič

Smeri širjenja mlakaric izven kraja naselitve v SR Sloveniji; ○ kraj naselitve, ● kraj odstrela

ne prilagojenosti okolju, v katero so naseljene, lahek plen lovcev. Podobno velik odstotek mladih rac v skupnem odstrelu ugotavljajo pri racah raznih vrst. Ta podatek dobijo s pregledom račjih peruti, ki jih lovci v skandinavskih deželah in ZDA (uplenjeni raci odrežejo eno krilo) ob koncu vsake lovne

sezone pošljejo v posebne centre, kjer po različni obarvanosti letalnih peres in krovnega perja ugotovijo spol in ocenijo starost uplenjenih živali.

Odstrel mlakaric znotraj 5 kilometrskega območja okoli kraja naselitve po posameznih mesecih pa je prikazan v razpredelnici zgoraj desno:

Mesec	–	odstrel v %
oktober	–	19,3
november	–	57,6
december	–	15,4
januar	–	7,7
Skupaj	–	100

Vidimo torej, da ostajajo mlakarice v območju naselitve tudi v zimskih mesecih oz. da se jih večina premakne le do najbližje nezamrznjene vode.

Iz navedenega lahko zaključimo (odstreljene obročkane mlakarice pri tem upoštevamo kot vzorec populacije mlakaric iz umetne zreje), da je naseljevanje mlakaric iz umetne zreje smotrni ukrep tako iz lovskih ozirov – razmeroma veliko mlakaric je uplenjenih v bližini kraja naselitve – kakor tudi z vidika povečevanja števila mlakaric v naravi – race iz umetne zreje v naravi redno gnezdiijo (uspešnost gnezditve pa je seveda odvisna od gnezdilnih pogojev v okolici mesta naselitve).

Naj opozorim tudi na to, da bomo o dejanskih rezultatih naseljevanja mlakaric lahko zanesljivo sklepali šele po daljšem obdobju in sicer s pomočjo še več podatkov o uplenjenih obročkanih mlakaricah.

Zato bomo z obročkanjem mlakaric iz umetne zreje nadaljevali in seveda tudi z zbiranjem podatkov o njih.

Lovce prosimo, naj vse podatke z obročkov skupaj s podatki o kraju in datumu odstrela oziroma najdbe ter po možnosti tudi o spolu uplenjenih mlakaric javljajo tudi v bodoče: Ornitološkem oddelku Prirodoslovnega muzeja, Ljubljana, Stožice ali Lovski zvezi Slovenije, Župančičeva 9, Ljubljana.

Izven SR Slovenije uplenjene obročkane mlakarice

Štev. obročka	Obročkana dne	Kraj izpusta	Uplenjena dne	Kraj uplenitve	Razdalj. km	Smer
0219	14. 7.	Dolenja vas	10. 12.	Ilz, Kalsdorf (A)	150	S
	1972		1972			
0304*	24. 7.	Draga-Ig	10. 8.	Kijev (SZ)	1300	SV
	1973		1974			
0348*	30. 7.	Lukovica	14. 12.	Grado (I)	114	JZ
	1974		1974			
0371*	24. 7.	Draga-Ig	2. 12.	Fiume Po	290	JZ
	1974		1973	Mantova (I)		
0518*	21. 9.	Lukovica	15. 8.	Lonjsko polje	170	JV
	1973		1974	Čigoč (SRH)		
0532*	24. 7.	Draga-Ig	5. 12.	Ornbriano	370	JZ
	1973		1974	Lodi (I)		
0551*	24. 7.	Draga-Ig	2. 12.	Fiume Po	290	JZ
	1973		1973	Mantova (I)		
0725	25. 5.	Muta	21. 10.	Heiligenkreuz	100	S
	1975		1975	(A)		
1141	1. 7.	Kranjska gora	14. 9.	Šentrupert	20	S
	1975		1975	pri Beljaku (A)		

Izmed skupaj 9 obročkanih mlakaric, ki so bile kasneje uplenjene izven SR Slovenije, je bilo kar 6 odlovljenih in obročkanih v Bistri (v tabeli označene z *).

Še nekaj o modelu

Viktor Zdravec

Odkar sem v lanskem julijskem Lovcu prebral prispevek dr. Stane-
ta Valentinčiča »Kateri model go-
jitve divjadi v prirodi?«, sem v vsa-
ki naslednji številki Lovca napeto
pričakoval kak odmev nanj. Ven-
dar sem dolgo čakal zaman. Tudi
mnogim lovskim tovarišem, ki se
zavzemajo za napredek, se je molk
zdel nekoliko nenavaden.

»Ali smo res že postali tako do-
vzetni za vse novo, ko pa vemo,
kako težko se trgamo iz zastarelih
pedsodkov? Ali bomo res brez
ugovora mirno sprejeli nova spo-
znanja, ki revolucionarno spremi-
njajo stare poglede?« smo se
sprasovali. Hkrati pa dobro vemo,
da temu ni tako, saj ni pametnej-
ših ljudi, kot so nekateri lovci, ki
imajo vsak svoje gledanje in po
svoje tudi ukrepajo, v prepričanju,
da imajo najbolj prav, neglede na
to, da je tako ravnanje včasih
skrajno neodgovorno. Vendar sem
prepričan, da je vedno več lovcev
tudi takih, ki so pripravljeni pri-
sluhniti novim spoznanjem in spre-
jemati nove ideje, ki nimajo samo
polna usta lepih besed o dogovo-
rih, samoupravnih sporazumih in o
samoupravi nasploh. Še na misel
pa jim ne pride, da bi ta samo-
upravna, demokratična načela
uresničevali tudi v praksi. Zato je
bil molk na Valentinčičev članek
tembolj čuden.

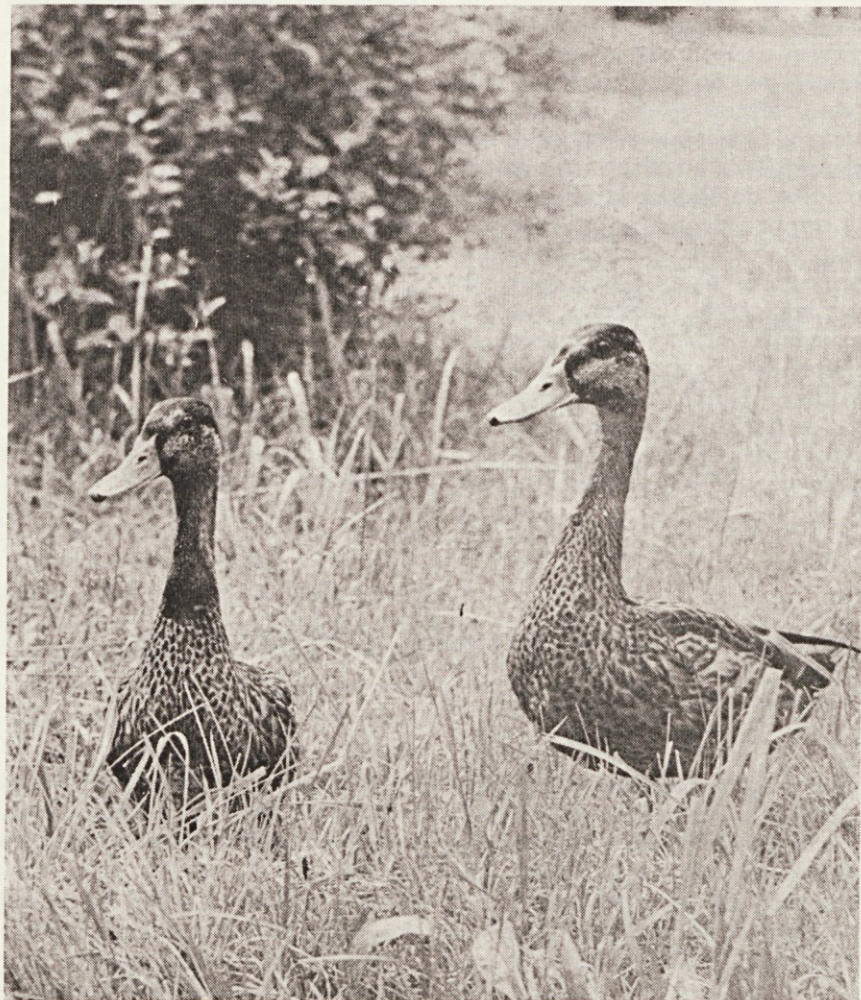
Končno se je v prvem letošnjem
Lovcu odzval na Valentinčičev čla-
nek Ludvik Marič. Iz njegovega
članka »Prirodni model?« sem raz-
bral, da avtor Valentinčičevega
članka ni doumel ali pa ga je
narobe razumel. Hkrati sem o tem
dobil potrditev s strani svojih pri-
jateljev, češ da smo lovci kaj radi
vse preveč zaverovani v svojo pa-
met. Avtor Ludvik Marič se sicer
uvodoma opravičuje, da ni »pri-
merna oseba za pisanje pripomb
k temu članku«. Mislim, da bi mo-
rali o tej problematiki reči še
marsikaj. Tudi preprosti lovci. Mo-
goče ne tako odklonilno, kot je
to storil L. Marič. Ne: nikakor in

nikoli! Temveč: zakaj in kako?
Čeprav se L. Marič z novimi po-
gledi ne strinja ali jih celo od-
klanja, vendarle rabi besedo »po-
pulacija«. Trdi sicer, da naš lovski
priročnik o »naravnem modelu« ne
piše, vendar veliko piše o popu-
laciji. Čim pa sprejemamo nove
ukrepe v merilu populacij divjadi
posameznih vrst, potem res ne
smemo zavračati nekaj, kar teži k
istemu cilju. Saj pojma populacije
ne gre razumeti le kot številčnost
divjadi neke vrste na določenem

območju, ampak v sklopu vrste de-
javnikov, ki pogojujejo normalno
in čim naravnejše življenje ter raz-
voj divjadi kake vrste. Če pa že
govorimo o vrsti, potem se mi zdi
logično, da bomo naše ukrepe in
delo usmerili na vrsto, ne pa na
posamezne osebkke. V članku dr. S.
V. so dobro nakazani kriteriji, ki
jih je pri tem treba upoštevati. Ne
bom jih našteval, le opozoril bi
rad nanje. Vsak posameznik pa
naj presodi, ali je tu res mišljeno
nekontrolirano masakriranje neke

LD Mala gora in LD Kočevje sta spustili na Rinžo okrog 50 mladih divjih rac
mlakaric, ki so se v novo okolje dobro vživele. Na Bregu so se celo pome-
šale z domačimi racami, od katerih se ločijo skoraj samo po tem, da se lahko
dvignejo visoko pod oblake

Foto Fr. Brus

neorganizirane tolpe v naravi. Napolnjenost o tem, da bi vse »pobili« in da se ne bomo znali ustaviti, če ne bo več mej med lovišči, daje tak občutek. Niti pri obravnavanju populacije divjadi kake vrste kot celote niti pri obravnavanju naravnega modela ni mišljena odprava mej v organizacijskem smislu. Taka politika je potrebna za smotrno gospodarjenje z divjadjo.

S tem se pa najbrž večina lovcev strinja. Strinjajo se vsi, ki so razumeli potrebo za napredkom. Na vsak način pa je potrebno razširiti gospodarjenje z divjadjo na populacijska območja (lovskogojitvena območja!) in ne na posamezna lovišča. Čim pa se s tem načelom sprijaznimo, nam prirodni model gojitve ni več tuj.

Napredne ideje si, čeprav počasi, vendarle utirajo pot in, upajmo, da kmalu ne bo več zmede glede tega, kakšen model nam je potreben. Osebnost v celoti soglašam s stališči oblikovalcev naše lovske politike, da »bomo delali tako, kot je prav za divjad, ne pa tako, kot je prav za nas«. Gospodariti moramo torej tako, da bo divjadi zanjamčen obstoj. Obstoj v čim naravnejših pogojih in razmerah. Izkušnje nas učijo, da je vsaka hibridnost hkrati izumetničenost na škodo naravnih kvalit. Odklanjammo umetno pitano in umetno zdravljeno divjad! Hočemo zdravo

divjad, takšno, ki bo sposobna prenašati težave, ki jih prinaša narava sama in tudi človek.

Zdi se, da moramo razmišljati predvsem o teh vprašanjih, da moramo s tenkim poslušom za naravo skrbeti za ohranjanje zdrave in kvalitetne divjadi. Kaj pa je kvalitetno oziroma kakovostno? Verjetno ne bi bili kvalitetni le srnjaki in jeleni, ki bi se jim šibili vratovi pod težo rogovja. Ampak uskladenost, dobra kondicija, tisto kar je narava sama izbrala. Za lovca bi moralo biti lovsko etično le, kar je naravno. Vse drugo je človekova umetnija, ki posiljuje naravo.

Povedati moram še, da je zmeda med našim članstvom velikokrat kriva tudi razna literatura. Krivda tudi tistih, ki verujejo samo v tuja pojmovanja, naša pa zapostavljajo. Tudi mi imamo dobre in sposobne strokovnjake, katerim lahko zaupamo; imamo lastno, zelo napredno zakonodajo, lastna stališča in smernice, ki slonijo na najnovejših znanstvenih spoznanjih, lastno literaturo in napredno politiko. Ne vem, čemu je še treba klicati na pomoč druge. Temu bi kazalo naredditi konec.

Za zaključek še to, da moramo pogumno priznati naše napake v preteklosti, začeti pravilneje in sodobneje gospodariti ter izvajati poslanstvo v naravi.

nost zaradi izrednih trofej. Številnost obeh vrst na Madžarskem je gotovo vzrok, da od tam vdirata v naša lovišča, ki mejijo na to državo.

Pojav te divjadi pred osvoboditvijo in še dlje nazaj je bil skoraj nepomemben. Zelo redko je v Prekmurje zašel kak jelen in divji prašič. Dobro se še spominjam tujih lovcev – Nemcev, ki so v obmejnem lovišču občudovali mogočne odtise parkljev jelenjadi, kateri pa naši lovci tedaj niso posvečali pozornosti; zanimala jih je le mala divjad.

Znatnejši pojav te divjadi sovpada s časom po zadnji vojni, ko so bila odstranjena obmejna minska polja in ograja. Prosto pot je takoj ugotovila tudi divjad, ki je bila prej sicer tudi žrtev min. Sedaj divji prašiči in jelenjad obiskujejo vsa prekmurska lovišča vzdolž madžarske meje. Lani je padel najmočnejši merjasec (105 točk) že globlje v Prekmurju, samo 8 km od Murske Sobote, pri Moravcih. Jelen pa je bil povožen v lovišču LD Murska Sobota. Ni torej daleč čas, ko bodo s problemom te divjadi soočena vsa prekmurska lovišča.

Agrarno Prekmurje je gotovo dobra prehrabena baza za ti dve divjadi. Zlasti gričevnato Goričko ima še precej med seboj povezanih gozdov, ki jima nudijo zatočišče, prav tako tudi velike monokulture koruze, ki so za človeka in malo divjad prave neprehodne džungle. Tudi velike površine pšenice nudijo prašičem priložnost, da se dobesedno valjajo v hrani.

Prekmurski predeli so zlasti ponoči vaba jelenom za krajše in daljše izlete ter za osvajanje novih rukišč; najbrž mlajšim jelenom, ker jih na starih rukališčih odganjajo starejši jeleni. Divjemu prašiču je pa Prekmurje gotovo že nova domovina, saj se tu dobesedno valja v izobilju hrane. Zlasti divji prašiči povzročajo privatnim kmetom in družbenemu kmetijskemu sektorju škodo, kar seveda zbuja ne-

Jeleni in divji prašiči v Prekmurju

Ludvik Marič

Zadnja leta sta se pojavila v prekmurskih loviščih jelen in divji prašič. Pojav te divjadi v Prekmurju je gotovo zanimiv za širši krog lovcev, zato nekaj vrstic o tem.

Poslužujem se podatkov iz poročila člana ekološke komisije ing. J. Klepca na občnem zboru ZLD

Prekmurje. Ta komisija hoče vplivati na to, da se tej divjadi nameni večja in takšna pozornost, kakor jo zasluži.

Divji prašiči in jelenjad že skoraj povsod uživajo ugled in gojitveno pomoč. Tudi na Madžarskem, kjer je ta divjad zlasti turistična mikav-

jevoljo. Sicer pa naj pripomnim, da je prebivalstvo do škode, ki jo povzroča mala divjad, zelo strpno in ni sovražno divjadi. Prekmurski lovci imajo torej opravka z novo divjadjo in lov nanjo tukaj nima nikake tradicije. Medtem pa so v Kompasovem lovišču izpustili še jelene lopatarje ali damjke.

Odkar je parkljasto divjad dovoljeno streljati samo s kroglo iz risane cevi, so si mnogi mlajši lovci nabavili z merilnimi daljnogledi opremljene risanice in so tako »tehnično«
pripravljeni. Nujen pa je študij življenjskih navad te divjadi, gojitvenih ukrepov in pravilnega lova nanjo.

Leta 1964 je bilo na območju LZ Prekmurje uplenjenih 8 jelenjadi in 23 prašičev, leta 1974 pa že 47 jelenjadi in 67 prašičev. Od l. 1964 do l. 1975 so lovci posamezniki uplenili 258 jelenjadi in 215 prašičev, na skupnih lovih pa 27 jelenjadi in 94 prašičev, skupno torej 285 jelenjadi in 309 prašičev.

Lovske družine cenijo, da je v njihovih loviščih poletni stalež ca. 120 jelenjadi in ca. 190 prašičev. Ing. Klepec pa je utemeljeval, da sta števili pretirani, češ da isto divjad zaradi njenega velikega življenjskega prostora štejejo v nekaj loviščih. Po njegovem naj bi bilo v prekmurskih loviščih le ca. 30 jelenjadi in ca. 100 prašičev.

Ugodni življenjski pogoji za obe vrsti so v Prekmurju le v 6 loviščih lovskih družin, v preostalih 14 pa ne. Kakor je ta divjad sicer zaželen, pa hkrati dela velike skrbi zaradi škode, ki jo povzroča na poljskih kulturah. Morda bi z znanimi gojitvenimi ukrepi (krmne njive, redno krmljenje) nekaj škode lahko odvrnili.

Za škodo od divjadi so lovske organizacije leta 1964 izplačale samo 2000 din, leta 1974 pa že 94820 din. Pričakovati je, da bo škoda še naraščala in prizadete lovske družine ne bodo zmogle več plačevati odškodnine, še posebno ne, ker lov na jelenjad in divje pra-

V lovišču LD Ljutomer se nekaj let pojavlja prehodna jelenjad. Vse kaže, da prihaja iz sosednje Madžarske. LD Ljutomer že nekaj let planira odstrel te divjadi, ki v lovišču sicer nima ustreznih življenjskih pogojev, vendar do pred kratkim brez uspeha. Na območju tega lovišča je bil zadnji jelen uplenjen pred nekako 80 leti. Letos 19. avgusta pa je imel lovski blagor Stanko Karba, gospodar LD Ljutomer, ki je uplenil močnega nepravilnega šestnajsteraka. Jelen je iztrebljen tehtal 220 kg.

Besedilo in foto Janko Ivanjšič

šiče še ni prišel v program lovskega turizma (lani najmočnejši jelen je dosegel 203 točke, sploh najmočnejši v Prekmurju pa 221 točk).

Za premostitev plačevanja odškodnine za škodo od divjih prašičev in jelenjadi so pri ZLD Prekmurje ustanovili sklad, ker se predvideva, da nekatere LD ne bodo več zmogle plačevati tolikšno odškodnino.

Ing. Klepec je v imenu ekološke komisije predlagal strokovno utemeljene ukrepe za smotno gospodarjenje s to divjadjo. Utemeljil je zaščito vodečih svinj, zmanjševanje staleža pa z odstrelom mladičev in lanščakov ter trofejno zrelih živali. Podobno tudi pri jelenjadi. V loviščih s to divjadjo je treba zgraditi in oskrbovati krmišča ter obdelati krmne njive. Vse to so prekmurski lovci dolžni storiti že zaradi solidarnosti z lovstvom na sosednjem Madžarskem, kjer strokovno obravnavajo to divjad z velikimi uspehi in je glavnina populacije obeh divjadi na Madžarskem. Vzgoja in izobraževanje lovcev za gojitev teh dveh divjadi in za lov nanju terja vsestransko pomoč zopet pri ZLD in v širšem merilu pri LZS ter v lovskem tisku. V Prekmurju glede tega čaka še zlasti veliko nalog vodstvo lovišča Kompas, čeprav so tu že marsikaj

naredili, saj sta v njihovem lovišču ti divjadi tako rekoč že stalni. Perspektiva celotne zadeve pa je bolj komplicirana, kakor se kaže ob hitri presoji. Tega se zavedajo vodstva LD in ZLD. Vendar se zdi, da bodo prekmurski lovci zadevna vprašanja s pametnim dogovarjanjem uspešno reševali.

Prijetno presenečenje je pripravila komisija za ocenjevanje trofej ZLD Prekmurje, ko je ob občnem zboru priredila razstavo lani uplenjenih trofej. Dvorana z rogovi jelenov in srnjakov ter čekanov divjih merjascev je nudila impozantno sliko in ustvarjala prijetno lovsko vzdušje. Odslej bo v Murski Soboti vsako leto razstava trofej, uplenjenih v preteklem lovskem letu.

Kako zatreti gamsje garje v Karavankah

Ing. Andrej Arih

Pojav gamsjih garij v loviščih LD Kranjska gora in LD Dovje vznemirja lovce vzdolž Karavank, obstaja pa velika nevarnost, da se bolezen razširi tudi na Julijce in zavzame katastrofalen obseg. Zato so razumljiva in nujna prizadevanja, da bolezen lokaliziramo in zatremo na še razmeroma majhnem območju Karavank.

Metoda zatiranja, ki jo je opisal A. Mertelj v poročilu štaba (Lovec 5/76), je znana logična taktika: bolezen zatirati v žarišču, hkrati pa v robnem pasu izvajati preventivne ukrepe, da se bolezen ne širi naprej. Podobne učinkovite metode poznamo tudi v gozdarstvu pri zatiranju bolezni in škodljivcev na gozdnem drevju. Razumljivo je, da je pri divjadi neprimerno težje kot v gozdarstvu določiti točno mesto in obseg žarišča ter smeri širjenja bolezni, kar pa uporabnosti te metode ne zmanjšuje, čeprav od nas zahteva veliko naporov, marsikdaj pa tudi z rezultati posamezne akcije nismo povsem zadovoljni. Žal

kakšna druga metoda aktivnega zatiranja bolezni v naravi praktično ne pride v poštev. Obstaja seveda še druga možnost, to je pasivno čakanje, da bolezen sama pomine po naravni poti, česar pa si danes ne moremo privoščiti niti v kmetijstvu niti v gozdarstvu, pa naj gre za koloradarja in plesni na krompiriščih, ali za lubadarja v gozdu; podobno tudi pri gamsjih garjah na naravno zamrtje bolezni brez ukrepanja ne moremo čakati, ker potem lahko samo še ugrabimo, kje se bo bolezen sama po sebi ustavila in kako bo redčila naše trope. Podatek, da epidemijo garij preživi vsaj 20% gamsov, je za nas klavrna tolažba.

Z ozirom na to, da je samo zatiranje gamsjih garij izredno težavno, želim v Mertljevem poročilu posebej poudariti preventivne ukrepe, ki jim štab pripisuje izreden pomen za preprečevanje širjenja in sploh pojav bolezni v epidemičnem obsegu. Upoštevajoč dejstvo, da so naravni regulatorji okrnjeni in da

tudi zime v zadnjih letih kot selektor odpovedujejo, je višina in struktura odstrela najpomembnejši vzvod pri gojitvi zdrave, odporne divjadi. Navodila štaba so glede tega jasna in istovetna z dogovorjenimi gorenjskimi gojitvenimi smernicami, s tem da je v obmejnih ogroženih predelih s strani štaba postavljena razumljiva zahteva, da se odstrel izjemoma letos količinsko zveča nad normalo, seveda ob strogem spoštovanju dogovorjene spolne in starostne strukture gamsov za odstrel, v drugih loviščih gorenjske zveze pa naj odstrel poteka po planu.

Očitno pa se s takim konceptom zatiranja in preprečevanja gamsje garjavosti nekateri lovci ne strinjajo. Med njimi tudi dr. Miha Potočnik, ki nam v svojem prispevku (Lovec 5/76) na žalost kakega navodila za učinkovitejše zatiranje ni nakazal. Iz njegove nejasne opredelitve pa se da razbrati, da se ogreva za dve skrajnosti, in sicer:

- ali pasivno čakati, da bolezen pomine po poti naravnega uravnoveženja,
- ali gamse cepiti.

Gamsi dobivajo zimsko »obleko«

Foto R. Marenčič

Prve možnosti se najbrž ne bomo posluževali, ker bi bila družba v tem primeru še kako upravičena, da nam izreče nezaupnico in lovišča odvzame. Cepljenje gamsov, kot druga možnost, je tipična živinorejska metoda, ki z našo gojitvijo gamsov načelno ni združljiva in bi prišla v poštev kvečjemu v kakem rezervatu ali živalskem vrtu.

V članku dr. Potočnika je tudi nekaj trditev, ki so netočne in izkrivljajo sliko dejanskega stanja.

Najprej »totalni odstrel«. Ne gre toliko za sam izraz; če pisca moti in spominja na Hitlerjeve metode in čas, lahko najdemo ustrežnejši naziv temu ukrepu. Gre pa s strani pisca za napačno razlago vsebine ukrepa, ker trdi, da je bilo s totalnim odstrelom mišljeno ustvariti praznine, da se kužna bolezen

ne bi širila naprej, kar pa ni točno. Totalni odstrel je bil predviden le na območjih žarišč bolezni s ciljem, da se bolezen skuša **zatreči**. Da bi pa preprečili širjenje bolezni, je bilo zunaj žarišč določeno, kot preventivni ukrep, **redčenje** tropov po že opisanih kriterijih. Pisec zamenjuje pojma »zati-ralni« in »preventivni« ukrep oziroma ju meče v isti koš, čeprav je med njima po vsebini bistvena razlika. Nadalje pisec trdi, da je v lovišču LD Dovje za leto 1976 planiran odstrel 70 gamsov, od tega kar 50 mladičev, kar tudi ni res; od skupaj 70 gamsov za odstrel je planiranih 26 mladičev. Navedbe pisca so lahko samo posledica površne informiranosti (in s tem neodgovornega pisanja) ali pa težnje, da bi razvrednotil prizadevanje štaba. Dr. Potočnik navaja, da je v naših lovskih družinah še nekaj streljačev. V to ne dvomim, zdi se mi pa naravnost žaljivo, da na-

miguje na nebrzdane lovske strasti v zvezi z zatiranjem gamsjih garij in to ob gospodarski škodi, ki sta jo prizadeti lovišči v tej nesreči utrpeli. S tem je tudi že vnaprej depasiral sklep izvršnega odbora Zveze lovskih družin Gorenjske, ki predlaga lovski družini Kranjska gora podelitev Zlatorogove plakete kot priznanje za zasluge pri zatiranju gamsjih garij na Gorenjskem.

Pisec svoj članek zaključuje s pojasnilom, da je razmišljal »po kmečko« in neznanstveno... Sodba o članku je že tako prepuščena bralcem, ne da jih pisec na to posebej opozarja. Ne strinjam pa se, ko pravi, da je razmišljal »po kmečko«, ker kmetje danes svojih polj, sadovnjakov in živine k sreči ne prepuščajo naravnim zakonom širjenja in minevanja bolezni, ampak te še kako temeljito zatirajo, ker bi bili sicer mi vsi skupaj lepega dne lačni.

čas). Prvič, gre za družbeno uglednega slovenskega lovca in člana lovske družine, kjer vladajo gamsje garje in kjer je njegova beseda v stanju napraviti zmedo pri izvajanju ukrepov za zatrtje bolezni. Drugič, članek »Herod v Dolini« je brez pridržkov objavilo naše republiško glasilo Lovca in ima lahko tudi to svoj pomen in težo v lovskih vrstah; objavilo ga je, čeravno je A. Mertelj, predsednik štaba za zatiranje gamsjih garij, napisal poročilo o gamsjih garjah in ga objavil v isti številki Lovca (5/1976). Tretjič, odgovarjam še posebej zato, ker me sam pisec v predzadnjem odstavku članka k temu spodbuja in sili, rekoč, da je »prispevek napisan v želji, da se javno obdela in pojasni zelo sporen primer, da se o njem polemično razpravlja...«. Pa naj bo tako!

Pisec članka »Herod v Dolini« se popolnoma pravilno opira na »natančno določene in opredeljene zakone ravnotežja« v naravi, kot tudi na »naravno selekcijo prek bolezni« in končno na našo ustavo, ki pravi, da je »smotno varstvo narave pravica in dolžnost (podčrtal S. V.) vseh in vsakogar« – vendar so njegovi praktični zaključki v popolnem nasprotju s temi teoretičnimi postavkami. Ob tem, ko bomo v luči teh teoretičnih postavk ponovno na kratko pogledali primer garij med gamsi na Gorenjskem, se bom kritično vrnil na piščeva izvajanja.

Zakonitost ravnotežja v naravi

Res je, da si ravnotežja v naravi ne smemo predstavljati niti kot »natančno določene in opredeljene zakone«, še manj kot idilično uglasenost pojavov – ampak kot stihijsko in neprestano delovanje po vrstah številnih in po intenziteti različnih naravnih dejavnikov, ki jih je v nadrobnostih težko pozna-

»Le čevlje sodi naj kopitar«

Dr. Stane Valentinčič

Ta izrek našega velikega pesnika mi je prišel na misel, ko sem v Lovcu, št. 5/1976, prebral članek uglednega lovca LD Dovje pod naslovom »Herod v Dolini«. Sicer tudi sam avtor ta članek zaključuje v smislu navedenega izreka, ko v zadnjem odstavku pravi, da je prispevek napisal »po kmečko in neznanstveno«. Kljub temu avtorju po primerjavo ne bi bilo treba iti v biblijo, ko gre za boj proti taki kužni bolezni, kot so gamsje garje. Te pa so presneto realna in huda stvarnost. Lahko bi bil prej vprašal ali zastavil vprašanje: na Gorenjskem je bilo že dosti sestankov v zvezi z gamsjimi garjami in o drugih zadevah v tej zvezi (v Kranju, na Jesenicah, v Kranjski

gori, Škofji Loki), kjer so se po predavanjih vnele razprave. Avtorja članka na sestankih oziroma predavanjih ni bilo, čeprav bi tam lahko načel razpravo in čeprav je član LD Dovje, kjer so se gamsje garje pojavile in je prav zaradi tega bil tam tak zbor organiziran. Sicer ne bi imel za potrebno odgovarjati na članek »Herod v Dolini«, saj v njem mrgoli takih bistvenih nasprotij, da jih vsak malo bolj pismen bralec Lovca lahko opazi. Vendar so trije razlogi, ki me k temu silijo in to prav mene, ki sem eden tistih brezimnih »veterinarjev«, po katerih strokovnih navodilih lovci izvajajo totalni odstrel gamsov (ne »totalitarni«, s čimer člankar aludira na Hitlerjeve

Stara gamsovka

Foto J. Lavtižar

ti, pač pa lažje opaziti – posledice neravnotežja.

V presoji ravnotežja v naravi oziroma v presoji neravnotežja, z vsemi posledicami, moramo za izhodišče jemati prostor z njegovimi živimi in neživimi dejavniki.

Predvsem je to hrana, skrivališča, gnezdišča in drugi elementi stanišča, ki jih živali potrebujejo. V drugi vrsti jemljemo v presojo intraspecifične odnose, to je odnose med vrstami ter odnose znotraj vrste (odnos spolov, starostnih raz-

redov). Tako lahko zaključimo, da bomo pri porušenju naravnega ravnotežja, ki se kaže najprej v slabotni divjadi (padanje povprečne telesne teže, slabše trofeje itd.), potem pa v obolenjih in poginih – da bomo v takih primerih prilagajali populacijo divjadi nosilni kapaciteti stanišča in ne narobe. Zlasti velja to za gamsa, kjer izboljšava življenjskih pogojev stanišča (krmljenje, krmne njive itd.) ne prihaja v poštev. To ugotavlja tudi avtor prispevka, ko navaja, da narava »pozna selekcijo prek bolezni in druge ukrepe za obstanek in preživetje vrst«. Sedaj pa se odpira dilema: ali bomo lovci prilagajali (gamsjo populacijo pogojem stanišča), ali pa bo to napravila narava s svojimi posegi, to je z izločanjem odvečnega, s pogini. Avtor članka »Herod v Dolini« je za drugo varianto, pisec tega »odgovora« pa za prvo.

V naslednjem podajam utemeljitev svojega stališča in kritiko piščevega stališča. Pisec nastopa – da rabimo njegovo argumentiranje – proti odstrelu »po receptu kralja Heroda«, dalje pravi, da »se večina pravih lovcev vsem tem ukrepom upira in z njimi ne soglaša«, in še pravi, da »je ta odstrel za nad 200 % večji od normalnega«. Ko se sedaj sam pisec članka sooči z vprašanjem in problemom, kaj storiti, kaj ukreniti ob tem, ko imamo v deželi gamsje garje (in to v hudi obliki ter prvič zabeležene), ki groze najprej vsem gamsom na Gorenjskem in potem še dalje (A. Mertelj navaja avstrijske izkušnje, po katerih se garje širijo za 25 km letno) tedaj tudi pisec članka mora dati odgovor. Njegov odgovor je: pustiti naravi, da opravi svoje, saj ima vsaj 20 % gamsov šanso, da preživi garje. Dopolnilni odgovor pa je: poloviti gamse z injekcijsko puško in jih

Gamsi v loviščih lovskih družin SR Slovenije

Iz statistike LZS

Lovske zveze	Odstrel v letu 1974 (spodaj v letu 1973 in 1972)					Številčnost spomladi – april 1975 (spodaj april 1974 in 1973)		
	kozli	koze	kozlički	kozice	gamsi skupaj	kozli	koze	gamsi skupaj
Bela krajina	—	—	—	—	—	—	—	—
Celje	49	43	1	4	97	280	420	700
Gorenjska	159	95	2	4	260	769	1237	2006
Gorica	144	133	20	19	316	1096	1345	2441
Gornja Radgona	—	—	—	—	—	—	—	—
Idrija	29	19	6	4	58	174	234	408
Kočevje	9	4	—	—	13	35	67	102
Koper	—	—	—	—	—	—	—	—
Ljubljana	11	1	14	1	27	210	336	546
Ljutomer	—	—	—	—	—	—	—	—
Maribor	73	79	5	10	167	472	627	1099
Notranjska	5	—	—	—	5	35	33	68
Novo mesto	—	—	—	—	—	—	—	—
Posavje	—	—	—	—	—	6	12	18
Postojna	5	8	2	1	16	66	102	168
Prekmurje	—	—	—	—	—	—	—	—
Ptuj	—	—	—	—	—	2	3	5
Zasavje	2	—	—	—	2	22	24	46
SKUPAJ	486	382	50	43	961	3167	4440	7607
Lov. leto 1973/74	402	321	32	19	774	3068	4155	7223
Lov. leto 1972/73	429	270	49	—	748	2903	3966	6869

zdraviti (!). To je torej model, ki nam ga pisec članka »Herod v Dolini« ponuja. Moj odgovor na kratko: nisem vseh vprašal, vendar si upam vseeno trditi glede na diskusijo na sestanku v Kranju – pisec članka trdi nasprotno, četudi jih ni vprašal – da je in mora večina lovcev biti proti temu, naj narava sama uravnava odnos populacije (gamsov) do stanišča in pri tem dopuščati (dokazano!) možnost, da garje poberejo 80 % celotne populacije, mora pa biti tudi proti temu, da se gamse (pisec ne navaja kje) v visoko stehnizirani Sloveniji polovi z injekcijsko puško in zdravi. Če odmislimo utopijo tega predloga, naj končam kritiko z vprašanjem, na katerega pa tudi pisec članka »Herod v Dolini« pozna odgovor: Ali ni pogin gamsov samo posledica? Posledica hiperpopulacije. In ali bi s tem, da gamse zdravimo in spustimo nazaj v lovišče, sanirali kvečjemu posledico in ne vzroka? In slednjič: ali so lovišča dana lovcem v gospodarjenje in ne v ne-gospodarjenje, kar model »laissez fair la nature« gotovo je.

Utemeljitev in obrazložitev moje ga stališča: Ko sem bil po sili razmer soočen s tehtnim vprašanjem kaj ukreniti, sem mogel stanje ocenjevati samo na temelju dognanih dejstev. Naše osemletne raziskave prirastka pri gamsih so pokazale, da 80 % koz daje vsako leto po enega mladiča. Analiza za kužno gamso slepoto poginulih gamsov je pokazala, da je spolno razmerje 1:2 v korist koz. Tako je torej letni prirastek gamse populacije v Julijcih in Karavankah okrog 50 % spomladanskega števila gamsov, računajoč živali obeh spolov. Glede na raziskave nemških in švicarskih avtor-

Po lovu na gamsa

Foto C. Pogačar

jev propade (lavine, mraz, orel, obolenja) polovica mladičev in je torej dejanski letni prirastek gamse populacije 25 %. Letni odstrel gamsov je dolga leta bil 7 %, leta 1974 pa je dosegel 10 % spomladanskega števila gamsov (ki pa je evidentno prenizko ocenjeno, kot navaja A. Mertelj). Tako je vsa-

koletni presežek prirastka nad odstrelom zadnja leta najmanj 15 % spomladanskega števila gamsov. Dokazila: prvič, areal gamsa se širi, tako da ga imamo že po vsej Sloveniji, drugič, ugotovljeni letni pogin gamsov je večji kot odstrel (glej članek A. Mertlja v Lovcu, št.

Gamsi v loviških lov. gospodar. organizacij in lovskih družin SR Slovenije

Lovske gospodarske organizacije v SRS	Odstrel v letu 1974 (spodaj celotno v letu 1974, 1973, 1972)					Številčnost spomladi – april 1975 (spodaj celotno april 1975, 1974, 1973)		
	kozli	koze	kozlički	kozice	gamsi skupaj	kozli	koze	gamsi skupaj
Fazan	—	—	—	—	—	—	—	—
Jelen	—	3	—	—	3	27	26	53
Kompas	—	—	—	—	—	—	—	—
Kozorog	117	87	2	—	206	681	1052	1733
Ljubljanski vrh	—	—	—	—	—	5	7	12
Pohorje	42	19	—	—	61	276	330	606
Prodi	5	7	1	—	13	60	75	135
Medved	—	—	—	—	—	6	9	15
Triglav	140	95	—	—	235	1117	1675	2792
Zitna gora	—	—	—	—	—	—	—	—
SKUPAJ 1974/75	304	211	3	—	518	2172	3174	5346
Lov. leto 1973/74	237	191	2	—	430	2003	3065	5066
Lov. leto 1972/73	291	163		3	457	1902	3073	4975
SKUPAJ lovišča LD in lovskih gospodarskih organizacij								
Lov. leto 1974/75	772	593	53	34	1479	5339	7614	12953
Lov. leto 1973/74	639	512	34	19	1204	5701	7218	12289
Lov. leto 1972/73	720	433		52	1205	4805	7039	11844

5/1976 in druge prikaze), tretjič, redno se pojavljajo množične bolezni gamsov (kužna bradavičavost, zajedavska pljučnica, kužna gamsja slepota, gamsje garje), ki poberejo veliko število gamsov. Sklep: naš dosednji odstrel gamsov ni normalen (kot navaja pisec članka), ampak nenormalno prenižen, vsaj za 150 %. In drugi sklep: odstrel gamsov v Sloveniji je treba številčno povečati za 150 %, pri tem pa odstreljevati več koz in mladičev ter manj kozlov! Zato je v konkretnem primeru pojava garij, kot posledice prevelike namnožitve gamsov, bil moj sklep: glede na to, da je gamsja bolezen posledica porušene naravnega ravnotežja, je treba poizkušati le-to ponovno vzpostaviti z odstrelom gamsov, obenem pa z odstrelom obolelih gamsov poizkušati bolezen zatreti ali vsaj preprečiti njeno širjenje. Torej z odstrelom in nesprepuščanjem naloge naravi, da vzpostavi ravnotežje, še manj pa z odlovom in zdravljenjem gamsov.

Bolezni divjadi v naravnih pogojih

V mislih imam bolezni, ki jih povzročajo mikroorganizmi (virusi, bakterije, zajedavci) in ki povzročajo največ izgub divjadi.

Patogeni mikroorganizmi (tisti, ki so v stanju povzročiti kužno bolezen) so poslednje orožje narave za vzdrževanje naravnega ravnotežja. Ona le-to uporabi tedaj, ko drugih njenih orožij ni več (npr. zveri) ali pa kadar zatajijo (npr. človek in njegov odstrel). To pa lahko narava izpelje – in mora izpeljati – samo tedaj, če so ji mikroorganizmi »pri roki«. Vsako stanišče krije takò v svojih nedrih določene žive agense, ki so pripravljeni stopiti v akcijo – kadar se po naravni poti mora vzpostavljati ravnotežje. Samo tako – da so namreč patogeni mikroorganizmi v stanišču stalno prisotni v količinah, ki še ne povzročajo obolenja – si lahko razlagamo nenaden pojav bolezni v dotlej zdravi populaciji (npr. leta 1968 kužno gamsjo slepoto v Bavščici, že nekajkrat kužno bradavičavost med gamsi na Gorenjskem). Samo tako in nič drugače. Niti kot slučaj niti kot od boga za kazen poslano šibo božjo.

Eno takih orožij narave so tudi povzročitelji garij – srbci. Od zdavnaj, najmanj pa tako dolgo kot gamsi na svetu, so med njimi tudi srbci. Živijo z njimi skupaj, še več, živijo na njih; vendar če in dokler so gamsi odporni, srbci nimajo možnosti namnožiti se in povzročiti obolenje. Zaradi prenamnožitve gamsov in temu sledeče oslavitve njihove telesne odpornosti (predvsem ker zmanjka ustrezne paše) pa se stanje spremeni, povzročitelji garij »prebijajo zvočni zid« in iz stanja sožitja (komenzalizma) preidejo v napad, ki se konča z obolenjem in poginom. Tedaj se prične njihovo eksplozivno razmnoževanje; od nekaj primerkov ali nekaj deset primerkov v populaciji – jih na enem za garjami poginulem gamsu naštejemo na sto tisoče, na milijone! In tedaj, ko se v takem številu srbci pojavijo v stanišču, uničijo tudi krepkejše gamse – do 80 % celotne populacije te divjadi (po Boch-u)!

Kadar se kje pojavi slinavka ali parkljevka na več dvoriščih, govorimo o »poplavi virusa« slinavke in parkljevke. To bi lahko rekli tudi o povzročiteljih gamsjih garij; prihaja do »poplave srbcev«. A. Mertelj navaja, da je med 134 ob »totalnem« odstrelu uplenjenimi gamsi (na tistih majhnih koščkih nekaj sto hektarov dveh sosednjih lovišč, kot nam kaže njegova skica) bilo 74, to je 55 % garjavih. Pri laboratorijskih preiskavah smo pri garjavih gamsih našli na vsakem cm² obolele kože okrog 300 srbcev. Od teh je polovica samic, ki vsaka zaleže v poprečju 200 jajčec. Treba si je znati predstavljati te količine jajčec. Zato ni čudno, da se je bolezen v zelo kratkem času eksplozijsko razširila in pobrala nad polovico gamsov. Resda doslej na majhnem območju, zahvaljujoč prav gotovo dejstvu, da je bilo z odstrelom odstranjenih kar največ povzročiteljev garij, s tem namreč, ko je

bilo teh 74 garjavih gamsov izločenih iz lovišč. Izločili pa smo jih tako, da smo najprej v območju Petelinjeka, potem pa v območju Belce (kar vse skupaj meri nekaj sto, gotovo pa manj kakor 1000 ha) izvajali totalen odstrel, z namenom in željo, da izločimo iz lovišča vse garjave. Pri tem pa ni mogoče odstrela omejiti samo na vidno garjavo, saj smo ugotovili, da je gams lahko že dolgo garjav, preden se to na daljavo opazi. Ko se namreč garjavost opazi na daljavo – je gams že tedne ali mesece trosil garje po lovišču; največkrat pa se tudi takrat ne opazijo brezdlučna mesta, ampak izkušeni lovci opazijo nenavadno obnašanje (stresanje, gams se nerad premika idr.). Med 11 v Petelinjeku odstreljenimi garjavimi gamsi so nam uplenitelji o vseh teh primerkih poročali, da na gamsih niso opazili garij. Zato je evidentno, da je v zonah, kjer se garje pojavijo, potrebno izvesti totalen odstrel, očitno je pa tudi, da politika naših severnih sosedov »odstreliti gamse, na katerih lovci opazijo sum garij« – ne pelje nikamor. Pelje v to, kar so nam – oni sami – rekli, da imajo že dolgo med gamsi garje in da »gamsi in garje skupaj živijo«.

Jaz take »metode« nisem mogel zagovarjati in ne bom nikoli zagovarjal in ne svetoval, in sicer iz tehle osnovnih razlogov. Prvič, sodobna veterinarska stroka v primerih hudih epizootij (in epizootija, ki pobere 80 % vseh živali, je gotovo huda) striktno uporablja radikalne metode, metode »stamping out«; vsaka druga metoda v danem primeru ni strokovno opravičljiva.

Drugič, divjad je splošno ljudsko premoženje in dano lovski organizaciji v gospodarjenje, pri čemer ni treba naglašati, da je izročeno v pametno gospodarjenje, da se pri tem mora ravnati po obstoječih normah (in ne kakor se »komu zdi« ali pa kakor »kdo

misli«) ter da ni moči sprejemati niti metode »laissez faire la nature«, še manj pa metode laičnega razmišljanja.

Tretjič, če izhajamo iz zakonitosti ravnotežja v naravi in gledamo v boleznih težnje narave, da odvečno gamsjo populacijo prilagodi kapaciteti stanišča, potem je »totalni« odstrel, če ne več pa vsaj na nekaj sto hektarih, redukcija prevelikega števila gamsov.

Četrto, na vsak način je treba pred garjami obvarovati vse druge gamsje revirje Gorenjske. Poskus zatrtja garij na teh malih površinah, kjer garje že vladajo, je eden izmed ustreznih ukrepov.

Končno še nekaj (za večino lovcev pač nepotrebnih) besed o »pomorjenih« gamsih. Žal pozna ugledni pisec prispevka »Herod v Dolini« samo tako imenovani »športni« odstrel. Kaže, da sta mu termina »sanitarni odstrel« in »redukcijski odstrel« španska vas. Ali pa je zanj »odstrel« samo odstrel odraslih kozlov (iz Mertljevega prikaza odstrela za LD Dovje, v Lovcu na str. 141, bi se to dalo sklepati), vsak drug odstrel pa je »morijski«. V tem primeru pisec članka »Herod v Dolini« danes lovskega izpita ne bi opravil zadovoljivo.

In humanost?

Pisec članka na 138. strani Lovca pledira za »humane« načine v boju z gamsjimi garjami. Ne upošteva mučenje in izgube gamsov, ki bi nastale pri odlovu živih gamsov – o čemer vedo več v Kamniški Bistrici – ne upošteva dalje naporov številnih lovcev, če bi kdo hotel izvesti absurdno zamisel odlova gamsov z injekcijsko puško, ne upošteva dalje dejstva, da je obolenje posledica in ne vzrok – bi želel ob humanosti načeti samo dvojce vprašanj.

Skoro nerazumljivo mi je, da pisec

Na oktobrski paši Foto I. Napotnik

članka »Herod v Dolini« želi, da bi bila ista merila za gamse – in za Indijce. Saj so tudi Indijci ljudje! In v odnosu do ljudi, do vseh, tudi obarvanih, je na mestu humanost in samo humanost, v naravi pa humanosti v tem smislu ni. Torej sta to dve čisto različni področji.

Drugo vprašanje pa je: ali je avtor članka že imel priložnost videti gamsa, ki ga počasi, nekaj tednov in morda mesecev, žro in zastrupljajo srbci, da bi končno v strahotnih mukah, brez kože za nekaj moških dlani, počasi poginil od zastrupljenosti? Če ga ni, si ga lahko ogleda. Imamo jih formalizirane. Za vsak primer.

Sklep

Najprej še o »žalostnih izkušnjah v Trenti«, ki jih pisec članka omenja v Lovcu na strani 138, pri čemer – menda – misli na totalni odstrel gamsov v Bavščici in Trenti leta 1968, ko se je tam pojavila kužna gamsja slepota. Dejstvo je, da smo s totalnim odstrelom gamsov tam, kjer se je ta bolezen pojavila, le-to zatrli in je od leta 1968 ni več (četravno jo v drugih deželah, kjer tako ne postopajo, še imajo). Dejstvo je pa tudi, da je tam že zopet prav tako preveč gamsov, kot jih je bilo leta 1968 – kar je piscu članka (lahko) znano – in da bo mednje udarila nova bolezen, če ne bodo z njimi pravilno gospodarili; in odstrel samo odraslih gamsov gotovo ni pravilno lovsko gospodarjenje.

Ko sta bili pred leti v Sloveniji zadnjič slinavka in parkljevka, je bilo pobitih (»stamping out« metoda) prek 1000 zdravih goved, to je povsod tam, kjer se je v hlevu bolezen pojavila, četudi le na enem

govedu. Bolezen je na ta način bila kmalu zatrta in je od tedaj ni. Mimogrede, če se pri sosedih, kot pravijo, garje res širijo vsako leto za 25 km – se pri nas v treh letih iz lovišča LD Kranjska gora niso vidno razširile več kot za kak kilometer.

Tudi sedaj moramo gamsje garje zatreti oziroma storiti vse ukrepe, ki jih strokovno delo pozna in nalaga. Glavni ukrep je, da povsod tam, kjer se pojavijo, takoj izvršimo totalni odstrel. Povsod tam pa, kjer so se gamsi preveč namnožili ali pa ne ustreza spolna ali starostna struktura njihovih populacij – čemur je vzrok nepravilno gospodarjenje – se mora začeti z močnim odstrelom, ki naj poleg številčnosti upošteva tudi uravnavanje starostne in spolne strukture populacije. Predvsem je to nujno v zonah, ki mejijo na okužene predele.

To pa ni samo moj model, to je edini pravilni, edini možni model v današnjih pogojih.

Pod Donačko goro

Slavko Kovač

Pred skoraj petindvajsetimi leti sem bil prvič gost Lovske družine Rogatec ter tam spoznal preproste, klene in pristrčne domače lovce. Med njimi je markantna osebnost triinosemdesetletni Vuk Lacko, veterani med poklicnimi lovci, ki je s svojim bogatim lovskim znanjem in pravičnim odnosom do divjadi in do lova veliko pripomogel k napredku te družine. Nič čudnega, če me je pot zanesla k njemu na klepet. Star, izkušen lovec mi je povedal veliko zanimivega.

Dobršen del svoje življenjske poti je prebil kot poklicni lovec pri

ustanovitelju slovenske lovske organizacije dr. Ivanu Lovrenčiču. V začetku je služboval na Travnici, kasneje na Vrhniki. O dr. Lovrenčiču, nestorju slovenskega lovstva, govori s spoštovanjem in meni, da je bil to človek izrednih vrlin, ves predan lovstvu in kinologiji. V živem spominu so Vuku brakade, ki jih je v svojih loviščih organiziral dr. Lovrenčič. Na njih so morali vsi dosledno upoštevati lovske običaje, predvsem pa so bili važni veliki bakreni lovski rogovi, na katere so morali znati trobiti vsi poklicni in pomožni lov-

ski čuvaji. Če so lovski gostje prenočevali v lovski koči, je moral lovec potem, ko je zbudil dr. Lovrenčiča in mu sporočil, kakšno je vreme, zatrobiti lovsko budnico in to trikrat zapored. Lacko še danes zna vse melodije, pove pa tudi njihovo besedilo, npr. za budnico: Vstanite, vstanite, je že beli dan! Brakade so izvajali z goniči, pretežno z istrijanci. Vuku pa so ostali v najlepšem spominu francoski baseti, ki so po njegovem mnenju najboljši goniči zajca in lisice. Imajo odličen nos in so izredno vztrajni, predvsem pa imajo zelo lep glas. Znano je, da se je dr. Lovrenčič poslužil basetov, ki so močno sorodni našemu resastemu istrijancu, da je osvežil in ponovno dvignil našo domačo pasmo. Vuk se spominja, da na brakadah ni bilo gonjačev. V pogon so šli samo posamezni vodniki s psi. Velikokrat je čisto sam vodil tudi do 14 psov. Ko je pse spustil, je zatrobil znak za začetek lova (Hajd lovit, hajd lovit, lovit!). Med iskanjem je pse spodbujal z melodijo (Le pridno iščite, iščite, iščite!). Dr. Lovrenčič si je vedno izbral razgledno stojišče, od koder je lahko zasledoval iskanje in gonjo psov. Bil je zelo hud, če je lovec na stojišču prezgodaj odstrelil zajca. Gonja je morala trajati vsaj 10 do 15 minut.

Pričakoval je od svojih gostov, da bodo tudi oni uživali ob gonji psov. Kljub temu, da je bilo takrat dovoljeno streljati srnjad na brakadah, dr. Lovrenčič tega ni rad dovolil. Nekateri goniči so potem, ko je pred njimi padla srnjad, zelo ostro gonili to divjad in neredko se je zgodilo, da je moral Vuk tudi do polnoči čakati pse in jih klicati z rogom. Vuk trdi, da današnji psi po lovski kvaliteti niti zdaleč ne dosegajo nekdanjih. Po njegovem je krivda v nepravilnem vodenju in šolanju oziroma dejstvo, da pripeljejo lovci na lov mlade in neizkušene pse in jih s tem kvarijo. Lovec, ki je na takratni brakadi uplenil pred psi zajca

ali lisico, je moral to po možnosti naznaniti s klicem »padel, padla«. Ko je klic zaznal najbližji vodnik, je pse takoj z rogom poklical k sebi in zatrobil »halali« (Je že pal, je že pal, je že pal!) Razumljivo, da se vodniki ves čas gonje niso predstavljali, niti trobili, da s tem ne bi motili užitka pri poslušanju zvonjenja goničev. Šele ko je gonja utihnila, so vodniki pse poklicali nazaj in jih ponovno spodbujali k iskanju. Kakšna razlika s sedanjimi brakadami, ko hoče polovica lovske družine v pogon, kjer z napetimi in pripravljenimi puškami poskrbi, da le redke zajec uide in tako da priložnost psom za gonjo! Na zdajšnjih brakadah se gonjači na splošno med gonjo psom ne ustavijo in kričijo naprej, kar je seveda popolnoma nepravilno. In ko se psi vrnejo, je za hrbiti gonjačev že precejšen predel slabo ali nič preiskan. Neredko se nato zgodi, da psi najdejo in pričnejo z gonjo za hrbiti gonjačev.

Znak za konec pogona je bilo trikratno trobljenje z rogom: Hajdi vkup, hajdi vkup, hajdi vkup, le vkup, le vkup, le vkup, le vkup, le vkup, le vkup!

Po lovu je bilo obvezno polaganje plena in pozdrav lovini. Lovišče je bilo zelo bogato s srnjadjo in divjimi prašiči, delno tudi z jeleljadjo. Za medvede so bila urejena mrhovišča; letno so pokrmili 3–4 konje. Vuk je imel več zanimivih srečanj z medvedi. Najtesneje sta se srečala s kosmatincem na krvnem sledu srnjaka, ki ga je obstrelila žena dr. Lovrenčiča. Dogodek je nekoliko olepšano opisan v Lovcu leta 1932. Še vedno mu je tudi živo v spominu doživljanje, kako je na mrhovišču »pomilostil« kapitalnega merjasca, ki ga pri slabi svetlobi ni prepoznal in je mislil, da ima pred seboj medveda.

Malo pred drugo svetovno vojno se je Vuk vrnil v Šmarje pri Jelšah. Pravi, da se ni mogel takoj vživeti v nov način izvajanja lova, ki z vzornimi in discipliniranimi

Lovec Vuk Lacko s tropo francoskih basetov na Travni gori pri Ribnici

brakadami pri dr. Lovrenčiču ni imel nič skupnega. Toda tudi v Šmarju in kasneje v Rogatcu si je pridobil številne lovske prijatelje in je razdal svoje bogato praktično lovsko znanje z vso dobro voljo poštenega lovca.

Domačija Vuka Lacka je znana po tem, da nudi gostoljubje osiroteli divjadi in je Lacko s svojo ženo zrejal že vse, od srnjadi do fazanov. Vzredil je že tudi jazbeca, ki je udomačen silno prijazen in ubogljiv. Tudi za lisico trdi, da jo je možno udomačiti, če jo dobiš, dokler še samo sesa. V času naseljevanja fazanov je Vuk krepko pomagal, saj so bili fazani spuščeni ali vzrejeni pri njem in so od tam naselili celotno lovišče. Ker ima v bližini manjšo naravno mlako, se je takoj navdušil tudi za gojitev mlakaric in v tem lepo uspel. Žalosten je le, če lovci love preblizu njegove domačije. Méni, da mora divjad imeti svoje zatočišče, kjer bi puške morale molčati. Divjad najde pri njem hrano in zatočišče, zato naj lovci okrog njegove domačije divjadi ne bi streljali. Ko se pogovarjava o zreji rac in mu povem, kako mnoge lovske družine kažejo vedno večje zanimanje za intenzivno gojitev te perjadi, me opozori na izredno škodljivost srak, ki so po njegovem mnenju najnevarnejše gnezdom in malim račkam. Izgube po tej tatinški ptici so lahko zelo velike, zato je nujno, povsod kjer imamo jere-

bice, fazane ali race, to ptico držati zelo na kratko.

V šopu fotografij, ki jih prinese Vukova žena, me pritegne posnetek mlade gamske kože, ki so jo slikali za spomin, preden so jo odnesli nazaj v Donačko goro. Na tej gori, na skrajni vzhodni meji naše republike, živi že vrsto let majhna kolonija 10 do 12 gamsov. Koza je verjetno zašla prenizko na kmečke pašnike. Izsledili so jo psi, jo gonili in kmalu upehali. K sreči je bilo to v bližini Vukove domačije, kjer je gamsovka našla zavetje pred vrnitvijo na Donačko goro.

Lovskih doživljanj, ki jih obuja stari lovec, je za debelo knjigo. Ko se poslavljam in Vuku Lacku, ki ga je nekoliko zmučila gripa, stisnem roko in mu zaželim, da bi še dolgo zdrav užival v naravi, mi v zahvalo za obisk podari parček divjih rac iz svoje voljere. Naj mu bo v zadoščenje, če mu danes povem, da sem jih dal mlademu lovcu v Savinjski dolini, ki jih je z navdušenjem sprejel in obljubil, da bo poizkušal vzgojiti nov rod mladih račk za poživitev voda v tamkajšnjih loviščih.

Iz preteklosti prekmurskega lovstva

Jože Janež

Obstal sem tam na njivi, »ki le smrt jo orje...« V dalji je šumela Mura, v vetru so se sklanjale bele breze in vrbe žalujke... Po deželni cesti mimo soboškega pokopališča so hitela motorna vozila in zavijala tja na desno v smeri lesovja pri Rakičanu, kjer se v lepih zgradbah poraja novo življenje. Tu pa je kraj miru, kraj nehanja. Ustavil sem se pred pomnikom in prebral v marmor vklesane besede:

FLISAR JANOŠ – učitelj, pesnik, pisatelj (1856–1947)

Narod svoj i cerkev je jako lübo, obema je z rečjov i z perom vrelo služo.

Zazdelo se mi je, da se je razklenila gomila in predme je stopil dobrušen mož ter začel besedovati:

Če hočeš kaj napisati o lovstvu v naši lepi krajini, preberi tudi moje spise, ki so v prekmurski narečni besedi objavljeni po raznih listih.

Da, некоč so bili v tej deželi tudi volkovi, ki so se pritepli tam od Bakonjskega gozda in Blatnega jezera. Morili so konje, vole, krave, svinje... Moja rajna mati so mi pravili, da je bilo v njenih časih veliko volkov v deželi prekmurski. V letih 1850–1855 pa so se resno lotili, da bi iztrebili zverjad. Komisar Wimbersky je zapovedal vsem v okolici Metnyeka in drugod, da se morajo zbrati vsi moški od 20 do 50 let starosti, oborožijo naj se s sekirami, noži in bodo na razpolago lovcem.

Med znanimi lovci v tistih letih so bili: komisar Wimbersky, Augustič Lajoš, Žohar, Kvojka, Berke, Godina, Žiško Tomaž, Grimling. Pogoni na volkove so bili uspešni, več so ji ustrelili. Mnogo šale pa so imeli na račun lovca Grimlinga, ki se je hudo zbal volka, ko so ga prignali proti njegovemu stojišču. In potem? Ljudstvo je drlo skupaj, ko so v Mursko Soboto pripeljali uplenjene volkove, zraven katerih je na vozu

sedel gospod Wimbersky. Razumljivo, da so se lovci na vso moč veselili uspeha, ki so ga seveda tudi izdatno zalili z vinom...

Odšel je mož nazaj v svoj tihi dom in vetrič se je zopet poigraval nad njegovim grobom.

Listam po starih časopisih in si izpisujem:

Občina Vaneča odda v zakup 1200 oralov obsegajoče lovišče za dobo šestih let. Licitacija bo 27. novembra 1922. Ivan Berke, župan.

Občina Veščica bo oddala v najem lovišče za čas treh let. Licitacija bo 30. decembra 1922. Balaško Mikloš, župan.

Občinski urad v Martjancih razpisuje licitacijo na 27. 12. 1922, občina Predanovci na 28. december 1922 itd.

– Jaz, Jožef Turk iz Sobote, kupujem divje zajce, fazane, srne in drugo divjačino po največji dnevni ceni.

– In mi: Fafrika usnja (ledra) Martinušič in Drug v Ljutomeru (Lotmerk) in podružnica na Cankovi kupujemo surove kože: lisic, kun, vider, veveric, divjih in domačih zajcev, mačk, kudrave pasje kože, ovčje kože kot tudi vse druge kože z dolgo in mehko dlako po najboljši ceni. – Oglas 4. 3. 1923 v »Murski krajini«.

28. oktobra 1923 so lovci priredili pogon na divje prašiče v gozdovih okrog Hodoša. Lova so se udeležili okrajni glavar Gašpar Lipovšek, pastor Heiner, industrialec Benko, nadgozdar Krivic in drugi. Lipovšek in Benko sta smrtno zadelo 150 kg težkega merjasca. Plen: divji merjasec, lisica, sloka in sedem zajcev.

– Dr. Kravina, sodnik, piše, da je 21. 3. 1924 pojedel sloko, ki jo je ustrelil okrajni nadgozdar A. Buchsbač iz Sobote v Šalamencih, 25. 3. 1924 pa je v Markišavcih ustrelil sloko nadlogar Ivan Sečko. – »Hallo Lövci! Szamo tiszti süs je gvüsen, steri sze z pri Heklits Ste-

Na jug v toplejše kraje

Foto J. Černač

vani trze i v Murski Soboti küple-noga patrona da doj. Vu toj trgo-vini sze dobijo vsze za lovce potrebna dugovanja, kakti: prvo-vrsztni prazni i nabiti patroni, spri, dimni i brezdimni prah, kapszini itd. po naj nisisoj ceni.« 17. 8. 1924. – 9. novembra 1924 je bil velik po-gon v gozdovih veleposestnika – grofa Szaparija. Plen: 231 zajcev in 11 jerebic.

– Na Silvestrovo 1924 je bil lov v okolici Predanovec. Ustrelili so 30 zajcev in 2 lisici.

»Velika lovska veselica 1. 2. 1926 v hotelu Dobray in kavarni Sočič v Murski Soboti. Prijavili so se že lovci z onstran Mure. Na veselici bo razveseljevala pripadnike »ze-lene bratovščine« znana domača godba iz Strukovec. Svoj šotor si postavi tudi vedeževalka, ki bo vsakemu, kdor to želi, povedala njegovo preteklost in prerokovala bodočnost, mimo vsega tega pa bo nastopil tudi harmonikaš iz Bodonec, o katerem se čuje, da je pravi umetnik (művész) v igranju na harmoniko.«

»Razglas ribolovnih prepovedi. – Med vojno in tudi povojna leta se je povsod v naših krajih razpasla silna anarhija pri ribolovu. Ribari skoro povsod vsakdo brez ribolov-nice. Lovi se tudi z nepostavnim orodjem, ki je v smislu še veljavnih deželnih ribiških zakonov prepove-dano. Redkokdo upošteva predpise glede najmanjše mere, ko jo mora vsaka ulovljena riba imeti. Malo-kdo pa se tudi briga za zaščitno dobo, ki jo imajo posamezne ribe v času, ko se drstijo. Da bi se to stanje čimprej obrnilo na bolje, je izdal veliki župan mariborske obla-sti potrebna navodila podrejenim oblastem in nadzornim organom. Skupno z mariborskim ribarskim društvom so založili tudi lepak z najvažnejšimi ribarsko-policijskimi predpisi. Ta lepak bo nalepljen v uradnih prostorih vseh občinskih uradov in orožniških postaj.« Objavljeno 1. 1926.

Še in še bi lahko naštevali. Leta

Oktobra mora biti v krmiščih že nekaj hrane

Foto J. Ivanjšič

1936 je časopis poročal, da je Josip Turk, gostilničar v M. Soboti, v svojem revirju v Vanča vasi ustrelil prepelico, ki je imela na nogi aluminijast obroček z napisom: Museum 36 CNS Paris 850. Na podlagi tega napisa je očitno, da je prepelica iz Francije priletela v Prekmurje. Lovec Turk je o tem dogodku obvestil ravnateljstvo muzeja v Parizu.

Nekaj iz lovskih zapisnikov:

16. januarja 1924 je bil v prostorih Turkove gostilne v M. Soboti občni zbor »Prekmurskega lovskega društva«. Predsednik Josip Vezer je pozdravil navzoče in se jim zahvalil za številno udeležbo.

Društveni tajnik je poročal, da je društvo v letu 1923 štelo 134 red-nih članov. V prejšnjem letu je društvo imelo 268 din dohodkov in 330 din izdatkov. Odbor je za članstvo po znižani ceni kupil 6500 nabojev uspešno in večkrat interveniral pri oblasteh.

Odbor je dobil popolno zaupnico in so bili zopet izvoljeni vsi stari odborniki, razen Štefana Pondelka. Vodilni odborniki: Jožef Vezer, gostilničar v Martjancih – predsednik; Josip Benko, industrialec v M. Soboti – podpredsednik; Franc Vlaj, trgovec in gostilničar v Predanovcih – blagajnik; Franc Škrinjar, uradnik v M. Soboti, društveni tajnik. – Odborniki: Avgust Hrzič, gozdarski nadkomisar v M. Soboti; Franjo Jelovšek – državni komisar v M. Soboti; Franjo Košir, bančni ravnatelj v M. Soboti. Za častnega člana so izvolili okrajnega glavarja Gašperja Lipovška, zaradi velikih

zaslug za lovstvo v Prekmurju. Sklenili so, da bodo za pokritje pasive priredili lovski ples, kakršnega še ni bilo, in to v Predanovcih, v krčmi g. Vlaja.

– 5. oktobra 1924 je bil v M. Soboti ustanovni občni zbor »Prekmurske lovske podružnice«. Zborovanja so se udeležili tudi člani osrednjega odbora z dr. Lovrenčičem, predsednikom Slovenskega lovskega društva. Dr. Lovrenčič je govoril o nalogah društva in o izborni urejenem društvenem glasilu Lovec. Člani podružnice, ki so istočasno tudi člani centrale, plačajo letno 50 din, poklicni oz. zapriseženi lovci pa 25 din članarine. Društvo deluje na tem, da se članom Slov. lovskega društva omogoči vožnja na železnici za polovično ceno na progi 50 km. Pričakovati je ugodno rešitev; taka cena velja v pokrajinah stare Srbije.

Med nalogami podružnice: uvesti v Prekmurju splošno strelsko tekmovanje, ki je vsako leto po vsej državi od 1. avgusta do 15. septembra pod kraljevim pokroviteljstvom. Teh tekem se udeležujejo osebe od 10. do 20. leta starosti.

Izvolili so vodstvo podružnice: Josip Benko, predsednik; Franjo Košir, podpredsednik; Edmund Krivic, tajnik; Anton Dolenc, blagajnik; odborniki: Alfred Buchsbach, Rihard Koller, ing. Franjo Mikuž in Ivan Sečko. Ustanovni občni zbor so zaključili z naslednjo resolucijo: »Lovci iz Prekmurja, zbrani na ustanovnem občnem zboru podružnice Slovenskega lovskega društva, se odločno izjavljajo za zakupni

sistem kot edino pot, po kateri se morajo naša lovišča spraviti na višino, ki jim pripada že po tradiciji, in enako odločno odklanjajo regalni ali njemu sličen sistem, ker je praksa zadosti jasno dokazala, da pomeni popolno propast lovstva.»

* * *

In spet sem šel tja na kraj miru. V sončnih žarkih sta blestela grobnica in napis: Josip Benko (1889–1945). Neznana sila je dvignila težak marmornat pokrov... Da, bil sem lastnik tovarne mesnih izdelkov pa soboški župan, narodni poslanec, ki sem govoril na sho-

dih tudi v tvoji rodni Notranjski. Bil sem tudi starešina gasilske župe, prisodili so mi številna odlikovanja in vodil sem »zeleno bratovščino« v Prekmurju. Če prelistaš moj arhiv, lahko ugotoviš, da je mnogo tisočakov šlo iz moje blagajne za potrebe lovskega društva. A vse je minljivo, le spremembe so stalne. Odšel sem v večna lovišča. Mrtvi lovci večkrat vstanemo iz gomil in se padamo tja k Muri, k tej skrivnostni reki, ki tisočletja šumlja po panonskih ravninah, in obujamo spomine na zemeljsko življenje: Od zibel do groba kako je kratka pot, kako je dolga doba skrbi in zmot!

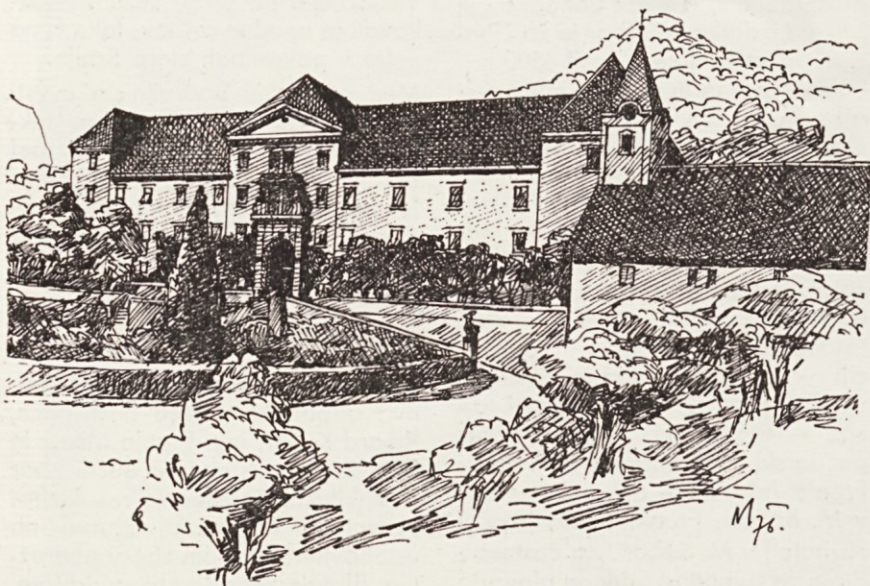
O medvedu Mišku in njegovih sorodnikih

Karel Clarici

Tovariš urednik, ni dolgo tega, kar je moj brat Drago prejel iz zapuščine našega strica Karla Claricija obsežne spomine na mlada leta. Med njimi je tudi sestavek, ki vam ga pošiljam s prošnjo, da ga priobčite v Lovcu. Sestavek je nedvomno zanimiv, ker osvetli

doživetja z javorniškimi medvedi pred dobrih sto leti. Vanj se vključujeta cesarjev obisk s smešnim koncem in pripetljaj mojega starega očeta z medvedom.

Prof. Marjan Mušič

Marjan Mušič, Planinski grad Haasberg nekoč

Skoraj do svojega petega rojstnega dne sem doraščal v notranjskem gradu Haasberg, ki je bil last kneza Weriana Windischgrätza. Ta prostorni grad, kot le malokateri drugi v deželi, je bil zasnovan kot palača z vstopno dvorano, segajočo skozi vsa tri nadstropja; iz nje se je prišlo prek monumentalnega dvoramnega stopnišča k razkošnim sobanam prvega nadstropja. Tudi vmesna etaža je bila po svojih razsežnostih enakovredna, in vse, kar je bilo nad njo, je z velikimi okni vred dopolnjevalo učinkovitost fasad. Vzdolž vsega pročelja je razpeta široka terasa in nanjo se vzpenja z obeh strani simetrična dovozna klančina. K osrednjemu rizalitu (posebej poudarjen del pročelja) je dodano lepo členjeno stopnišče, doprsni zid zgornjega parterja pa je bil okrašen s kamnitima kozorogoma. Pod gradom, malo vstran, teče Unec. Na robu prostrane travnate doline je trg Planina, vse naokrog pa z gozdovi porastlo hribovje, ki se dviga skoro tikoma za zadnjo stranjo gradu; da bi imel grad svetlobo in zrak, je bilo treba strmo pobočje odkopati in mu preprečiti drsenje h gradu s podpornimi zidovi. Ta del je urejen kot obor ali cvinger; v njem so našle domovanje naše kokoši in race, medtem ko je bil krajni izzidani del obora dodeljen medvedu Mišku.

Ko je bil ujetnik še mlad, je bil priljubljena igrača; ko pa se je okrepila njegova medvedja čud, je moral na verigo. Te spremembe pa ni vzel prav zares planinski zdravnik Mayer; še naprej se je z njim pozabaval in užival ob njegovih ljubkih spretnostih, dokler se ni nekega dne Miško domislil, da bi svojo mlado medvedjo moč preizkusil na njem. Z zamahom šap ga je zadegal daleč k zidu; odtlej je moral Miško brundati v oboru.

Domá je bil v prostranstvu Javornika nad Cerknjskim jezerom, kjer se neredko naleti na njegove svobodne tovariše, ki se veselijo precej-

šne zaščite, ne oziraje se na njih kajkratno spozabljanje nad divjadjo in domačimi živalmi. Knežji lovski gospodarji jim radi spregledajo to in ono, čeprav si od časa do časa zažele obogatiti svoje trofeje z medvedjim kožuhom. V ta namen se poslužijo mrhovišča in zavarovane visoke preže, medtem ko uprizarjajo pogone le ob izjemnih priložnostih.

Aprila 1865 se je napovedal cesar Franc Jožef na medvedji pogon. Malo pred tem je eden izmed princů uplenil medveda, da bi z njim srečni strelec zablestel pred cesarjem. Medveda so položili na jelo-ve veje v dvorani. Tedaj pa je prišla s cesarskega dvora prošnja, da bi za nekaj dni preložili lov in skoraj hkrati se je zimsko vreme sprevrglo v predpomladno toplino. Zaradi tega je začelo medveda napenjati, spravili so ga iz dvorane in s pomočjo cevke dali pritiskajočim plinom prosto pot. Vendar to ni bilo učinkovito. Posledice razkroja so se vse bolj širile naokrog; zato so se morali odločiti, da medveda ne soočijo s cesarjem.

Končno je cesar prišel in na njegov obisk se nanaša ta še vedno živ spomin iz otroških let. Bila je noč, ko nas je starejše otroke peljala mati na teraso. Tedaj so se pojavili tu in tam na zidu terase plamenčki, iz katerih je zaplemenela najprej rdeča, zatem modra in h koncu zelena svetloba, ki je segla daleč naokrog. Bil je bengaličen ogenj, ki ga je pričaral v takšnih umetnijah spreten Korén iz Planine. »Grad!« je vzkliknila moja starejša sestra, ko sem čisto trd strmel v čudo. Tedaj sem uzrl, ko sem se okrenil, nekaj čarobnega: od barvitnega soja osvetljen grad. A že nas je mati popeljala v dvorano in odtod na galerijo, ki je bila polna žarke luči, čeprav bi raje ostal zunaj pri bengaličnem ognju. Zato sem le bežno uprl pogled navzdol v dvorano, na gospodo v svečanih uniformah. »Glej tam cesarja!« je dejala mati in se

Razpadajoči grad Haasberg se ogleduje v razlitih vodah Unca Foto J. Simšič

trudila, da bi ga v tej pisani gneči odkril – pa mi ni uspelo, ker sem bil zbežan zaradi drendaja zlatih našivkov in perjanic, pa tudi sicer ni bil nobeden tak, kakor sem si predstavljal cesarja.

Takrat je bil lov že mimo. Cesar se je z rakeške postaje s svojim spremstvom, ki so se mu pridružili mladi principi, nenadoma podal na Javornik in se po pogonu, ko so si v gozdarski koči zopet nadeli uniforme, odpeljal na obisk starega knežjega para na Haasberg.

Po supeju (mali večerji) se je zopet odpravil na Rakek.

Ob slovesu se je menda cesar močno maziljeno in gnadljivo ponašal in zlati dež je pršil na personal. Uradniki so prejeli dragocene spominke in moj oče, kot njihov predstojnik, težak prstan s čudovitim smaragdom v vencu briljantov; nikoli si ga ni nataknil. Lov je bil v glavnem neuspešen. Cesarju ni prišel medved pred oči, pač pa obilen medvedov iztrebek, pred katerim je med zadržanim

Planinski grad Haasberg vedno glasneje kliče po obnovi

Foto M. Mušič

smehom prezračil klobuk. Tako sta imela spomin od medvedov tako cesar kakor kirurg Mayer, le da bi ga prvi lahko ponesel domov.

V Brehmovem Življenju živali berejo, da se končajo srečanja nedolžnih ljudi z medvedi vselej nedolžno. Soglašajoč s tem pravilom mi je pripovedoval gozdni čuvaj, ki me je med mojimi prvimi visokošolskimi počitnicami peljal skozi haasberške gozdove, marsikatero zgodnico. Takó tudi o nekem kmetu, ki se je iznenada na svoji poti pod Javornikom soočil z odraslim medvedom. Težko je ugotoviti – je menil čuvaj – kdo

izmed obeh se je bolj prestrašil; oba sta pod istim občutkom bojazni hkrati pokazala pete, dasi je imel medved zaradi svojega oblačila nekakšno prednost.

V resnici pa je precej drugače s povsem doraslim ali celó z ranjenim medvedom. Za dokaz naj navedem doživljaj mojega očeta, ki je za vse življenje nosil na sebi njegove sledove.

Pri pogonu na Javorniku, 11. avgusta 1854, je stal oče precej osamljen na dozdevni medvedovi sledi. Iznenada je bil pred njim medved; oče je ustrelil in medved se je zvrnil. Namesto, da bi se previdno zakril, je šel k negibni živali in jo ustrelil iz oddaljenosti kakih deset korakov v uho. Še preden se je razkadiril smodnikov dim, je bil oče že na tleh z medvedom nad seboj. Medtem ko se je oče trudil, da bi kolikor toliko ključoval napadom s komolci, so mu medvedovi kremplji razmesarili dlani. Nato je medved še z zobmi popadel očeteve prste, a je pri tem žalostno zatulil. Naslednja krogla mu je zdrobila spodnjo čeljust. Vseeno pa je ugriz zdrobil kamen v pečatnem prstanu. Medvedovi poskusi, da bi zgrabil za laketo, so ostali prav tako precej neuspešni, zato pa bi očeta ugonobili udarci

s šapami in kremplji, če ne bi na medvedovo sled pritekli psi. Njihov bojni lajež je pritegnil strelce, ki so medveda do kraja dotolkli. Poškodbe vsekakor niso bile nevarne, so se pa le počasi celile in se znova pojavljale, tako da se je moral oče za nekaj tednov podati v Ljubljano, kjer mu je stregla dobra teta Lauretta in, kakor se zdi, ga je zdravil dr. Stöckl.

Razgrizeni prstan je bil popravljen; za čudo so naslednje pomladi gozdni delavci našli iztrgani smaragd. Manjkal je le vogal, ki ga je izpolnila zlata ploščica.

Medvedove zobe je oče nosil v srebrnih okovih kot gumbe na lovski obleki, kožuh pa je krasil naše sani, ki smo jih vselej prav zaradi tega kožuha občudovali.

Oče se ni rad spominjal tega dogodka, ker si je očital tvegano neučakanost po prvem strelu. Na zadevna vprašanja je vselej odgovarjal kratko in izbegavajoče. Šele leto dni pred smrtjo mi je razodel dogodek v vseh podrobnostih, ki sem jih tu navedel.

Ta pripetljaj se je primeril, ko moj oče še ni bil zasnužil matere. Zato sem dolžan zahvalo tudi tistim psom, da sem se spoznal s tem svetom. Quod erat demonstrandum.

Pisan šopek v jesenskem jutru

Mišo Horjak

Dnevi so postajali vse hladnejši in jutraj so slane pobelile hrib in dol. Hladen sever je odnašal listje s čudovito obarvanih dreves. To je čas lova na jereba.

Bila je sobota in z očetom sva zapregla najinega zvestega fička ter se odpeljala v odročnejši predel našega lovišča. Noč je bila še, ko sva prispela do samotne kmetije. Stopila sva iz avtomobila in za

»dobro jutro« naju je ozmerjal kmetov zvesti pes čuvaj. Rumeno rdeče zvezde so bile še posute okrog lune na temačnem nebu. Tihó sva stopala po slabo izhojeni stezici. Zadnji klici nočnih ptic pa so oznanjali, da noč podaja roko jutru. Vedno previdneje sva se spuščala v zaraščeno globel, tu in tam postala in prisluškovala v prebujajoče se jutro.

Lesorez Sandija Leskovca, Mirna na Dolenjskem Foto P. Jerman

Ko se je na obzorju prikazala rdeča sončna obla, sva že nekaj časa sedela na korenini debele, stare bukve. V gostem robidovju pa je pozvanjal kos in opozarjal okolico, ko sem si pod nogami odstranjeval listje, da ne bi v kočljivem primeru povzročal šuma. Oče je pripravil piščalko, ki jo je bil prej pomočil v bistrem potočku. Pravi, da ima pomočena v vodo lepši, čistejši glas. Njeno vabeče cicerikanje se je zgubilo v globeli.

Tedaj pa se je iz doline hitro jela vzpenjati megla. Hladna severna sapa jo je, kot pastir svoj trop ovac, poganjala naravnost proti nama. Spomnil sem se očetovih besed, da je megla največji varuh živali izmed vseh naravnih pojavov. Bo tako tudi to jutro? Naenkrat naju je ovila z vso svojo sivino. Komaj sem videl očeta, ki je sedel le nekaj korakov od mene. Tedaj se je oglasil pod nama jereb. Če pride ali prileti sedaj v megli, se nama bo spet izmuznil, kakor že večkrat. Zaskrbljeno sem se obrnil k očetu. Toda oče mi je tiho šepnil: »Dvignila se bo.«

Res, kakor da bi ubogala mojo željo, je izginila, kakor je bila prišla. Samo kakih deset minut naju je zagrinjala, a se mi je zdelo cela ura. Zopet se je pokazala jesenska narava v svojih slikovitih barvah. A kaj je z najinim jerebom? Ga je očarljiva jerebica speljala v sosednje pobočje? Se tam sladka z robidnicami in se požvižga na vabeče klice očetove piščalke?

Čakava, čakava, poslušava. Tišina. Le drobna sinica na smreki cvrkuta. Oče se spet odloči za klic. Tedaj nama zaropoejo peruti za hrbtom, švist nad glavo, preleti naju in že se ob njegovem pristanku, streljaj se ob njegovem razletu na vse strani. Končno je pred nama v vsej svoji lepoti, črnogriji vitez. Zato je torej prej toliko časa molčal, da naju je obšel po tleh. Ko se je prepričal, da je varno, se je ob očetovem klicu odločil in se po zraku odzval vabilu.

Gozdni jereb čaka na ponoven klic iz lovčeve piščalke

Foto V. Vreš

Gledam ga skozi strelni daljnogled. Ves neučakan in bojevit je. S kljunom si popravi repno pero in s svojimi pli, pli, pli nekaj sprašuje, pripoveduje in z bistrimi očesci opazuje. Ugotovi, da je tudi tu varno. Razpne repek v pahljačo, povesi peruti, »vozi kočijo« kot majhen puran, se požene na leskovo vejo, ki se pod njim močno upogne. Toda to ga ne moti. Kavsne po leskovi mačici – »klobasici«, jo jezno preščipne in spusti na tla, češ kje si moj tekmeč, ki mi kaniš vzeti moj revir in nemara tudi mojo jerebico. Ko mu je igre dovolj, zapiska in se zopet spusti na tla. Počasi se nama bliža. Spremljam vsak njegov gib. Le kakih dvajset korakov je še od naju. Šele sedaj se spomnim, da imam puško in v cevi naboj. Sem res prišel utrgat ta prelepi cvet? Jereb skoči na debelo korenino. »Sedaj,« mi od zadaj šepne oče. Srce mi burno udarja in križec v daljnogledu pleše na peruti pisane ptice. Zberem se, zadržim dih, križec se ustavi. Lahen pok se razlegne pa globeli, na poseki zaboka preplašen srnjak, a jereb kakor da se je v tla udril. Sem zgrešil? Že sem pričakoval očetovo pripombo za slab strel, ko zaslišim za seboj: »Le poberi ga, to je tvoj prvi!« Počasnih, skoraj drgetajočih korakov sem se bližal nastrelu. Ležal je na drugi strani korenine, še vedno z leskom v temnih očescih. Drobne rdeče kapljice so mu iz

kljuna polzele na jesensko listje. Kri. Ta čudovita tekočina, ki v žilah pomeni življenje, tu na listju – smrt! Tesno mi je postalo, čeprav sem bil srečen. Segel sem ponj in ga dvignil. Pogladil sem toplo grahasto telo, ki je bilo v jutranjem soncu en sam čudovit šopek prelepih cvetic. »Pravi starec. Pogled njegov velik žametno črn podbradek,« je dodal oče, ko je odlomil dve smrekovi vejici. Jereb, majhen po velikosti, a velik po lepoti, spada namreč k veliki divjadi. Po starem običaju dobi v kljunček zadnji grižljaj, lovec pa na klobuk vejico plena. Oče mi je krepko stisnil desnico in mi čestital k lovskemu blagru.

Ko sva se vračala po stezici, se je v globeli oglasil drugi jereb. Z očetom sva se veselo spogledala, saj ima najin starec naslednika. Njegov glas je bil boječ, zadržan, ker je še imel strah in spoštovanje pred starcem. Toda odslej bo njegovo cicerikanje pogumnejše. Zaželela sva mu srečo: da ne bi postal plen kragulja, kune ali potepuške mačke in da bi prihodnje leto s samico jerebico vzgojila številen zarod.

Lovski oprtnik

Proti koncu drugega tisočletja

Majhna je postala zemlja – človekov planet. Mnogo premajhna s tistimi krpami rodovitne zemlje, ki morajo prehranjevati vedno več ljudi. Človekova ekspanzija je vedno močnejša, vedno več je treba hrane, prostora in še marsikaj, česar človeški rod pred sto leti ni imel, niti ni potreboval. Vedno manj je divjine – prvobitnega okolja, kjer narava sama ureja tok življenja in umiranja po svojih sto- in tisočletnih zakonih. Človek si vedno bolj želi sprostitev in miru po svojem vsakodnevem pehanju za kruhom, za znanjem in za vsem drugim, kar želi doseči. Narava ga še vedno privlači, čeprav se je že v sivi davnini moral boriti proti njej. Za svoj obstoj se mora boriti še danes vsako živo bitje v naravi. – Življenjski prostor bitij – neljudi je pa vedno manjši, vedno bolj spremenjen. Kdo je pred sto leti mislil, da bo katera živalska vrsta izumrla, pa

vendar se to dogaja danes pred našimi očmi. Zdaj izgine ena, zdaj druga živalska vrsta, ki bo ostala le še v knjigah – izdelku človeka, ki je tega kriv.

Varstvo okolja je vse pogostejši predmet obravnav v deželah sveta in na najvišjih ravneh. Znanstveniki medicine, biologije, kemije, meteorologije, tehnike in drugi se ukvarjajo s problemi varstva okolja. Industrijsko razvite dežele Japonska, Nemčija, Združene države Amerike, Velika Britanija in še nekaj drugih so v tehničnem pogledu daleč pred ostalim svetom, onesnaženo okolje pa jih vedno bolj stiska in preti z biološkim uničenjem. Mar človek ni zabredel že predaleč. Voda teče in dere vedno naprej, nikoli nazaj. Tako tudi človek, samo naprej, vedno više. Vele mesta hlatajo za soncem, predvsem jim pa primanjkuje čistega zraka. Pa tudi sonce bo zanje kmalu zvezda repatica, ki pride vsakih 50 ali sto let naokoli. Pragozdovi Afrike in Južne Amerike se vedno bolj krčijo; mesta, ceste in druga dela človeških rok pa rastejo in spreminjajo podobo sveta. Asfaltna džungla, namesto zelene, sveže, polne kisika, ki je za obstoj človeštva neizmerno pomemben. Suše in z njimi lakota pestijo črno

Afriko. Gozdovi, ki so tudi rezervoar vode, plačujejo davek človeku, a mu tudi vračajo milo za drago. Reaktivna letala – jeklene ptice požirajo tone kisika vsak hip, gozdovi, največje naravne tovarne kisika, pa se vedno bolj krčijo. In to naj bo napredek, človeški progres? Kaj bo prineslo XXI. stoletje, začetek tretjega tisočletja? Bo človeški rod preživel ali bo propadel?

Ing. Tomaž Kočar

Za odstrel lisic pripravite mrhovišče!

Rudolf Kores iz Rošpoha pri Kamnici je lovec že 53 let, od tega povečini lovski čuvaj, čuvaj z mnogimi izkušnjami in zaslugami. Toda za svojo 70-letnico je bil »nagrajen« z boleznijo, operiran na želodcu, a se pošali in reče, da to zato zares, ker je velikokrat šele zvečer »froštikal«. Bolna je tudi njegova žena in oba sta brez pokojnine.

Toda Rudolf je ob vseh težavah in bridkosti včasih le še dobre volje ter pravi:

»Moja lovska penzija so pozlačene in posrebrene značke, štiri diplome in znak za lovske zasluge. Toda nekateri najbrž res mislijo, da so moje značke iz pravega srebra in pravega zlata, ker mi jih krađejo s klobuka.

V svojem življenju sem uplenil 93 lisic. Ampak jaz za lisico štejem samo zvatorepko z zimskim kožuhom. Upleni tako lisico je lovsko! Zapečkarji pa trebijo na nelovski način mladiče in matere... Ali nas ni sram, da toliko tisočev lovcev ne more razredčiti lisic v času, ko jim kožuh cvete?! Pri vsem tem so pa ponekod lisice še garjave!

Najkasneje v oktobru je treba pripraviti mrhovišče. To se pravi, da je na določeno mesto treba prinašati razne mesne odpadke, povožene mačke in v večna lovišča poslane potepuške in penzionirane pse. Mrhovišče pa napravimo tam, kjer imajo lisice svoje stečine. Mrhovino prav narahlo zasujemo s tanko plastjo prsti, nekaj pa je

pustimo na površju. Mislimi pa je treba tudi na zimski čas, da bo mrhovina »dišala«. V zemljo zakopljemo navpično ali nekoliko poševno betonski kanal in v ta »šaft« mečemo mesne odpadke. Kanal naj bo seveda prav do vrhnjega roba v zemlji in ne sme biti preširok, najprimernejši je 20 cm. Iz »šafta« naj lisici samo prijetno »diši«. A mesni odpadki »dišijo« le, če ne zmrznejo. In zmrznili ne bodo na dnu navpičnega metrskega kanala. Najbolj dražijo lisičji nos ribe, ki smo jih prej kvasili neprodušno zaprte v kozarcu za vlaganje na soncu ali zakopane v hlevskem gnoju. Seveda mora biti zraven mrhovišča visoka preža, morda pod streho kakega kozolca, v zapuščeni stavbi ali celo v lovski koči.

Vse življenje sem zabil v naravo. Divjad je bila moja družba, ptičje petje muzika, lovišče moje plesišče, ljubezen do narave ne na papirju, ampak v revirju...

Sedaj gre z menoj k žalostnemu koncu. Ali sem si s svojo požrtvovalno čuvajsko službo res to zaslužil? je končal svoje pripovedovanje lovski čuvaj Rudolf Kores.

C. F.

Na jerebji klic

Bilo je v oktobru. Naš gozdni petelinček s črnim podbradkom je šel lepo na klic. Pepi me je povabil, da greva. Seveda, zame ni vprašanje, kakor tudi zanj ne. Odpeljala sva se z avtomobilom v Kamnikove grabne, da pokličeva malega »trubadurja«. Čez most v hrib, prek grape zopet v hrib. Obstaneva, sedeva.

Cii-ci-ce-ri-ci-ci-cuj! Vse mirno. Še drugič, tretjič, četrtič. Pepi mi šepne, da ga je slišal. Jaz ne, ker slabo slišim. Pa sem mu verjel.

Prestavila sva se in zopet klicala. Nič. Greva dalje, prideva do kaluže, kjer so se namakali divji prašiči. Za njimi blatna gaz, blatna debela, razločno so markirali pot v goščavo. Mogoče prideva do njih. Kje pa! Pot nama je zastavila globoka

Lovski čuvaj Rudolf Kores s kožuhi lisic, uplenjenih v eni noči

kotanja, kjer se stikajo tri grape. Prašiči morajo biti onstran v ogromni goščavi, polni praproti in gozdne trave. Preobsežno za dva, da bi jih našla. Sicer sva pa prišla po jereba.

Stojiva na robu, gledava in poslušava. Sedeva in zopet kliče. Naenkrat se tam doli premakne nekaj rjavega. Sede na suho vejo. Opazim rumeno liso na vratu. Puško k licu. Saj če bi bilo to spomladi ali poleti, je ne bi. Sedaj pa mora imeti kožušek že kar lep. Pomerim. Jekne strel.

»Kaj si pa streljal?«

»Kuno!«

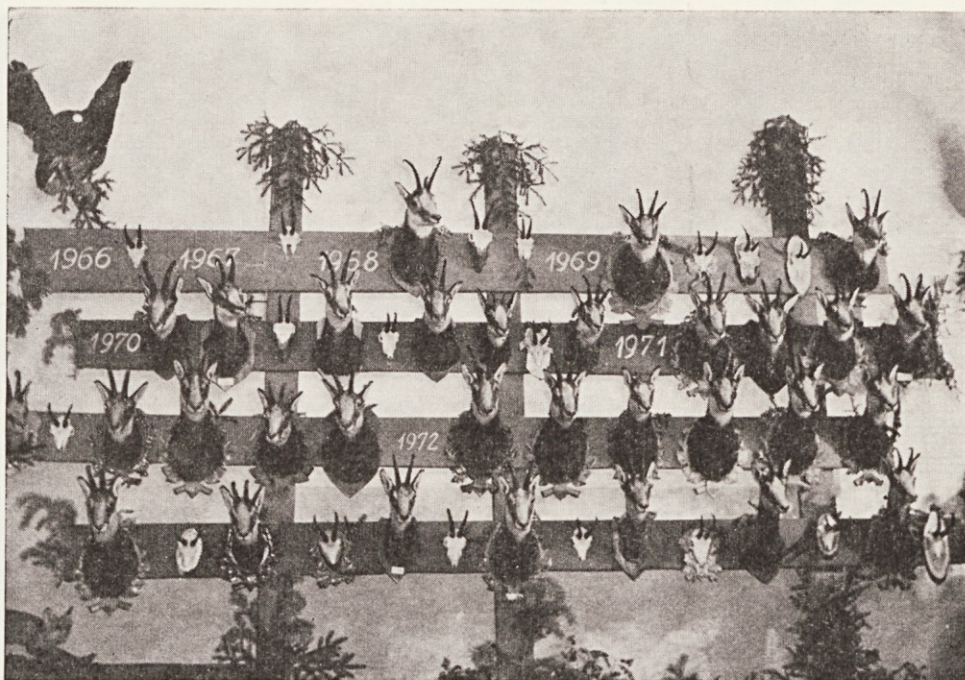
»Kje jo pa imaš?«

»Tam v grapi!«

»Saj ti ne verjamem.«

»Tako jo prinesem.«

Franci Golavšek,
LD Vransko

Del nanoških gamsov na razstavi v Vipavi leta 1973

Foto M. Š.

Lovec ga je ubil sredi vasi

K nam se je zatekel lačen, shujšan, pretepen in prestrašen. Sprejeli smo ga z nezaupanjem, čeprav se je dobričal in stiskal ob nas. Vsaka glasneje izgovorjena beseda je sprožila strah v njegovih očeh. Če sem vzela metlo, da bi pometala, je zbežal. Toda sčasoma se je uboga žival privadila in vsi po vrsti smo jo vzljubili. Čas je mineval in Bobi – tako smo mu dali ime – je postal naš družinski član. Dobil je svojo hišico, ovratnico proti mrčesu, saj je bil poln bolh, ko je prišel k nam. Na vse se je hitro navadil, le verige ni prenesel. Narava zahteva svoje in v času pasjih »ženitev« je prihajal domov oklan. Skupil jo je zelo pogosto, saj večjim in močnejšim psom ni bil kos.

Najteže nam je bilo ob nedeljah, ko smo se vračali nazaj na delo v Avstrijo. Tekel je za našim avtomobilom in se ustavil na cestnem križišču. Od daleč smo še videli, kako je mahal z repom, potem pa smo čakali na soboto, da se zopet vidimo. Pes se je potem vsakič vrnil k naši mami, k moževi sestri in njenemu sinčku, ki so stanovali v naši še ne povsem dograjeni hiši. Vsako soboto nas je zopet prišel čakati na cestno križišče. Njegovega pozdravljanja in dobrikanja ni bilo konec. Čeprav ni bil čistokrven, je bil zelo pameten in odličen čuvaj naše hiše. Kamor smo se peljali z avtomobilom, smo ga jemali s seboj, celo na morje se je peljal z nami. Kako rad se je pa vozil z avtomobilom!

Prišel je zopet čas pasjih »ženitev« in Bobi ni zdržal doma. Tedaj je sredi strnjenege naselja, kjer so hiše druga ob drugi, odjeknil strel. Pes je bil v napoto lovca, ki ne pozna zakona o orožju in ne zakona o lovstvu, ali pa ju v tem primeru ni hotel poznati. Zakon o orožju ne dovoljuje streljati v naselju, zakon o lovstvu pa ne ubiti psa v vasi. Lovec, ki krši predpis

v takem primeru, ga krši tudi pri izvajanju lova! Imamo priče, da je na psa streljal lovec J. S. Vprašujem se, kako more biti tak človek sploh lovec. Kakor ima pravi lovec rad svojega psa, tako smo ga imeli radi tudi mi. In vedel je, čigav je pes. Ne bi ugovarjali, če bi Bobi preganjal divjad in delal škodo v lovišču. Ali ne bi bilo dostojno in vredno pravega lovca, da bi nas v primeru, če je Bobi res kaj zagrešil, predhodno opozoril on ali lovska družina?! Toda nič. Vrh tega je ta lovec slab strelec, ker je na blizu psa samo obstrelil. Ranjena žival je napela vse sile, da bi prišla umret na domači prag. Toda 150 m pred hišo je Bobi omagal. Bil pa je tako zadet, da ni mogel poginiti in se je dolgo mučil. Opazil ga je sosed kmet, ki ima tudi sam pse, in Bobija rešil muk.

Kako žalostno je bilo slovo od ljubljenega psa in kako potrti, razočarani smo še leto dni po tem dogodku otroci in odrasli, saj nas nihče več ne pospremi, ko si gremo na tuje služiti kruh in nihče več nas ne pozdravi na cestnem križišču, ko se vračamo. Kadar se peljemo tam mimo, navadno vsi mol-

čimo in vsak po svoje misli na našega Bobija. Na skrivaj si obrišem solzo ob spominu na zvesto ljubljeno žival.

Jana Bergant

Foto - kino klub Diana

Puška in fotoaparat

Nedavno tega sem spet prebiral svoje fotografije divjadi pa mi je prišel pod roke posnetek gamsove z mladičem. Verjetno me je dogodek, ko sem to sliko posnel, preveč prevzel, da o njem takrat nisem ničesar napisal. Pretekla so že tri leta, vendar se dogodka spominjam, kakor bi bilo včeraj.

November je šel h koncu in na svojem terenskem obhodu sem prišel do svojega znanca-lovca, ki je oprezal na visoki preži nad Kozlovimi stenami. Tiho sem se priplazil, kakor vedno, če želim priti blizu divjadi. Ko je lovec ugotovil, da je rahlo šumenje listja prineslo člo-

Materina tožba

Foto T. Kočar

veka in ne tistega, kar je pričakoval, je hitro povsili puško in zlezal s preže. Izmenjala sva nekaj besed in se hitro domenila, da pogledava še malo čez rob proti lški. Morda bo zalaz uspešnejši kakor čakanje. On s puško, jaz s fotoaparatom. Svet tam okoli bolj poznaj kakor on, zato sem predlagal, da kreneva k najbližjemu prehodu divjadi v lško. Tiho sva se približala kraju, ki ga gamsi in jelenjad dobro poznajo. Sprva nisva ničesar opazila, kmalu pa je lovec z daljnogledom odkril gamsa na robu, ki se imenuje Te hrib. To je skalovit izrastek nad sotesko lške, ki ima obliko črke »T«. Zračna razdalja je bila kakih 80 do 100 metrov.

Lovec se je odločil, da bo gamsa streljal. Ima sigurno roko in dobro puško z daljnogledom. Skrbno je meril, meni pa je srce divje bilo in želel sem si, da bi zgrešil. Ne zaradi nevoščljivosti, saj niti lovec nisem, pač pa preprosto zato, da bi žival živela dalje, da bi tega in mnogo drugih gamsov še velikokrat lahko opazoval. V tem mojem pričakovanju je počilo in upanje mi je hipno splahnelo, saj sem videl, kako je gamsa vrglo čez rob

na drugo stran. Gotovo je zadet! V tistem hipu sem opazil še enega gamsa, ki je skočil izza stene, nad katero je bil streljani gams. To sem takoj povedal lovcu in obšla naju je zla slutnja, kaj če je mladič in streljani gams njegova mati.

Počakala sva nekaj minut, nato pa začela plezati navzdol po divji kozji stezi, ki vodi prek strme stene. Varno sva se spustila navzdol in se tiho plazila proti nastrelu. Bil sem urnejših nog, najbrž zato, ker sem bil bolj radoveden. Prišel sem na mesto, a sprva nisem ničesar opazil. Toda ko je prišel še tovariš, sva zagledala, kar sva iskala: kakih 30 metrov pod nama je ležal zadeti gams in zraven njega je stal kozlič. Zla slutnja je bila torej kruta resnica!

S fotoaparatom v roki sem se hitro spuščal h gamsoma, lovec pa za menoj. Zadata koza se je z zadnjimi močmi vrgla po pobočju in se kotalila navzdol. Ko se je ustavila, sem hitro naredil nekaj posnetkov, nato pa skočil bliže, da se mi ne bi odkotalila predaleč v grapo. Nikoli ne bom pozabil njenih krikov v smrtni grozi in predirilivega kozličevega meketanja ob umirajoči materi.

Prišel sem že tako blizu, da sem videl prestrašeni lesket v očeh mladiča, ki morda le ni doumel, da bo poslej brez vodnika, varuha in učitelja. Pričujoči posnetek sem naredil iz razdalje 8 do 10 metrov. Šele takrat se je nesrečni kozlič odločil, da zbeži s strašnega prizorišča.

Nož je potem skrajšal smrtno krče gamsovski. Tako me je prizadelo, da sem se komaj vzdržal solza. Tudi lovec

je bil ves pretresen. Saj ne bi streljal, če bi videl tudi kozliča. Kakor že velikokrat prej sem še enkrat sklenil, da bo moje edino orožje še naprej fotoaparat.

Ing. Tomaž Kočar

Pripomba uredništva:

Še eno opozorilo! Ne ukrivi prsta, dokler ne veš, na kaj streljaš!

Jubilanti

Ing. Mirko Šušteršič – 85 let

Pisatelj John Knittel je napisal: »Star si takrat, ko se bolj veseliš preteklosti kot prihodnosti.«

Če se ravnamo po tem reku, potem ing. Mirko Šušteršič, ki je 12. septembra letos praznoval svojo 85-letnico, še ni star. Kajti še vedno je poln načrtov in zamisli, še je zavzet za jutri, še ga zanima Lovec, kakšen bo po vsebini, kakšen po videzu. Še vedno prihaja v uredništvo, pomaga in svetuje ter tako še vedno sodeluje pri oblikovanju vsake nove številke. Že nad 30 let, medtem polnih 23 let kot urednik.

A ko se bo nekoč naš dragi Mirko le zazrl samo še v preteklost, bo imel prijetno zadoščenje, da je storil vse, kar je zmožni in znal kot človek, izobraženec, kot lovec in patriot. Zadovoljen bo s tem, kar je dal domovini, gozdarstvu in nam lovcem.

Da, zlasti kar je dal lovcem. Saj je bilo vse njegovo življenje tako rekoč darovano gozdarstvu in lovstvu. Tako se je, že »dedno obremenjen« z lovsko krvjo, po maturi na idrijski realki vpisal na Universität für Bodenkultur na Dunaju, kjer je spomladi leta 1917 diplomiral. Z dveletno zamudo sicer, ki pa jo je zakrivila prva svetovna vojna.

Diplomi so nato sledila leta praktičnega dela, preverjanja in poglobljanja svojega znanja v velikih gozdovih in loviščih Belja v Baranji, nato

v Sloveniji, dokler se ni leta 1930 dokončno preselil v Ljubljano.

Takrat se je začelo njegovo tesno sodelovanje z revijo Lovca. Kmalu je bil pritegnjen v krog najožjih sodelavcev in leta 1936 je postal urednik. Od tedaj mu je ostal zvest vsa leta, vse dni, vse do danes. On je bil, ki je ob okupaciji naše domovine odredil kulturni molk Lovca, in on je bil, ki ga je iz tega molka obudil januarja 1946.

Njegova zasluga je tudi, da je postavil temelje naše povojne lovske organizacije. On je dal naši osnovni celici ime »lovska družina«. On je pripravil osnutek prvega povojnega zakona o lovu ter napravil načrte prve razmejitve lovišč lovskih družin v Sloveniji, saj je bil takrat – in vsa leta do upokojitve – šef oddelka za taksacijo gozdov ter šef oddelka za lovstvo pri ministrstvu za gozdarstvo LRS. Hkrati je bil vsa leta tudi urednik Lovca.

Delo, ki je samo na sebi zahtevalo celega človeka. Hkrati pa je tudi veliko pisal. Bibliografija njegovih del bi bila preobsežna, da bi jo tukaj navedli. Naj omenimo le, da je začel dopisovati v Lovca že leta 1924, da je uredil ter sam hkrati veliko napisal v prvo učno knjigo slovenskih lovcev Naš lov I. in II. del. Pred dvema letoma pa je dočkal tudi izid svojih najlepših leposlovnih člankov v knjigi Zlatorogove knjižnice »Po mojih lovskih stezah«.

Ni neskromno, če potemtakem rečemo, da je Mirko Šušteršič postavil močan steber v strokovne in organizacijske temelje naše lovske organizacije, steber, na katerega se naša lovska organizacija še vedno oslanja.

Zato je bil tudi odlikovan z najvišjimi lovskimi in kinološkimi odličji ter za svojo 85-letnico dobil tudi Zlatorogovo plaketo.

Ob tem njegovem visokem jubileju ne smemo pozabiti tudi njegove dosledne, napredne politične usmeritve. Že kot študent, ko je bil mobiliziran, da bi branil črno-zolto monarhijo, se je temu pasivno uprl in pretental pikolovske »K und K« komisije,

Ing. Mirko Šušteršič v uredništvu glasila Lovca

da se je znebil vojaške suknje in fronte za izgubljene cilje »ječe narodov«. Vsa leta med vojnami pa se je v njegovih tedanjih ocenah pojavljala zanj neugodna ocena »revolucionar«, ki mu je povzročila nič koliko sitnosti in zapostavljanj. Zato pa je vedel, kje je njegovo mesto, ko je našo domovino zasedel okupator. Že na začetku, avgusta 1941, se je prizadevno vključil v dejavnost OF v okupirani Ljubljani. Bil je zaprt in preganjan že pod italijansko okupacijo, a ko so Italijane zamenjali Nemci, so ga le-ti kmalu internirali v Dachau-Allachu, od koder se je sredi poletja 1945 vrnil izčrpan, a hkrati zopet poln načrtov.

Tak moč je naš jubilarant in ponosni smo nanj!

Kaj naj ti rečemo k tvojemu jubileju, dragi Mirko? Nič

drugega kot samo: Prisrčna ti hvala za vse! Še prihajaj vever in zdrav v svoji zlati jeseni na uredništvo tvojega Lovca!

Tvoji sodelavci in prijatelji

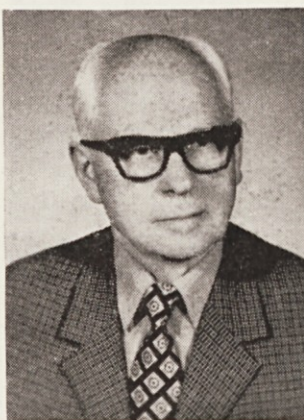
Iz LD Studenec

Stane Boršič je 21. septembra letos praznoval svoj 70. rojstni dan. Rodil se je v kmečki družini v Sentjurju pri Celju. Še mlad se je priključil naprednemu gibanju in postal član komunistične partije že leta 1939. V NOB se je, skupaj s svojo ženo, vključil že leta 1941. Žena je l. 1944 padla v Bosni. Stane je nosilec partizanske spomenice 1941 in drugih odlikovanj, med njimi tudi znaka za lovske zasluge.

Stane Boršič

Franc Bračko

V lovske vrste je stopil že pred štiridesetimi leti. Dolga leta je bil član UO in predsednik disc. razsodišča LD.

Jože Mikolič, daleč naokoli poznan kot Gorski car na Veliki Hobajnici, je 4. aprila 1976 praznoval svojo 70-letnico in letos praznuje tudi 50-letnico članstva v zeleni bratovščini. Je eden izmed ustanoviteljev naše LD. Vrsto let je bil gospodar LD in opravljal je tudi druge funkcije, vselej vestno in odgovorno kljub garanju na svoji kmetiji. V času NOB je bil aktivist in borec. Marsikateri partizan je našel zatočišče na njegovi domačiji.

Kljub obilnemu delu in številu let še vedno sodeluje na pogonih, predvsem pa ima velike izkušnje z lovov na divje prašiče.

Obema lovskega tovarišema ob njunem jubileju želimo še veliko let krepko zdravje in obilo lovskega zadovoljstva.

Člani LD

Franc Bračko soustanovitelj naše LD ter njen blagajnik vse do leta 1960, je 27. 7. 1976 praznoval svojo 70-letnico in hkrati 40-letnico lovskega udejstvovanja.

Zvestemu in prizadevnemu članu lovske organizacije k jubileju iskreno čestitamo in želimo, da bi mu ostale cevi še dolgo ravne.

Lovci LD Radenci – F. D.

Lovska organizacija

Lovci, ljudska obramba in lovski kroj

Naša samoupravna socialistična družba je lovcem med drugim zaupala v posest in nošenje lovsko orožje. Naša dolžnost pa je, da z njim varujemo divjad in odstreljemo predvsem bolno, slabotno in ostarelo divjad.

Naši lovski strokovnjaki so znani v evropskem in svetovnem merilu. Zaupajmo jim, saj se trudijo, da bi bilo naše delo v loviščih čim pravilneje usmerjeno. Naši strokovnjaki sodelujejo tudi v Mednarodnem svetu za lov in ohranitev divjadi (CIC), ki povezuje in združuje lov. organizacije nad 50 držav. Cilj teh je, da bi se lov v vseh deželah sveta izvajal tako, da ne bi bil prizadet obstoj divjadi.

V Lovcu, št. 2-maj 1975, smo brali intervju Toneta Svetine s komandantom štaba ljudske obrambe Slovenije, generalpolkovnikom Rudolfom Hribnikom-Svarunom.

V njem Svarun ocenjuje vlogo lovstva in lovcev pri naši ljudski obrambi kot zelo pomembno. Oboroženi in moralno-politično zavedni člani lovske organizacije smo dejansko važen faktor v naši ljudski obrambi. Nad 16 000 oboroženih lovcev Slovenije predstavlja poleg JLA in milice pomembno silo. Malo je lovcev, ki imajo samo po eno puško. To pomeni, da število lovske puške v Sloveniji daleč presega 16 000. Lovci imamo v glavnem le preizkušeno orožje in smo dobri strelci, vsaj morali bi biti. Kot takšni bi v

primeru vojne lahko veliko prispevali pri obrambi naše socialistične domovine. Lovci smo tudi dobri poznavalci terena, poznamo najbolj skrite steze in ljudi na terenu ter bi v morebitni vojni lahko tudi uspešno sodelovali v obveščevalni službi.

Lovec, št. 11/76, je na strani 337 prinesel članek Juleta Vobiča »Do kdaj bomo lovci tako neenotno oblečeni?« Članek lovci pozdravljamo. O njem smo govorili tudi člani LD Begunjsčica na lovskega posvetu, 2. 4. 1976, in že tudi naročili v tovarni Bača blago za lovske obleke. Hočemo biti enotno oblečeni vsaj na raznih proslavah, slovesnostih, svečanostih in lovskega pogrebnih.

Na članek J. Vobiča je bilo v Lovcu objavljenih že nekaj člankov, tudi z drugačnimi mnenji. Vsem bo težko ustreči. Predlagam, da lovske družine zadevo obravnavajo na lovskega posvetu in konkretne predloge pošljejo skupščini LZS, ki naj po tehtni presoji in v sodelovanju s krojaškimi mojstri, ki se že dolgo bavijo z izdelovanjem lovskega kroja, odloči.

Vzorec blaga iz Bače smo si dobro ogledali in menimo, da bi ustrežal po barvi in

kvaliteti. Vendar je takšen lovskega kraj primeren le za pomlad in jesen. Primerno pa naj bi bili lovci oblečeni tudi poleti in pozimi. Poleti v vročini naj bi bil lovskega kraj: lovske hlače, lovskega srajca z lovskega znakom, črni čevlji ter lovskega klobuk. V zimskem času pa naj bi vsi člani-lovci imeli poleg kroja za pomlad in jesen še enotno lovskega pelerino. Pomislimo samo, kako neprijetno se v mrazu počutimo le v kroju brez plašča na lovskega pogrebu! Praktično lovskega pelerino nam je predstavil npr. krojaški mojster Kraljič, Ljubljana, Borštnikov trg 1, v svojem reklamnem oglasu v Lovcu, št. 12 – marec 1975.

Srajca naj bi bila na raznih proslavah obvezno bela, nikakor ne pisana. Rokavice bi morali imeti vsi enake, prav tako klobuke enakega kroja in barve.

Glede enotnih lovskega oblek na skupnih lovih, kar predlaga V. Štefanič v julijskem Lovcu, menim, da bi bilo treba počakati nekaj let. Kakor hitro bi sprejeli sklep o obveznem lovskega kroju, bi čez nekaj let imel vsak lovec že prvo obleko tako ponošeno, da bi jo lahko nosil samo še na lovu. Več lovcev že sedaj tako ravna.

Za zaključek naj izrazim še željo, da naj lovskega tovariši širom po Sloveniji še pišejo o lovskega obleki, saj bodo na ta način pomagali Lovski zvezi Slovenije, da čim pravilneje odloči, v kakšnih krojih bomo navzven v vsakršnem vremenu in letnem času predstavljali našo lovskega organizacijo.

Alojz Špiler

Na stari tradiciji, 30 let lova v svobodi

Tudi LD Podbrdo praznuje letos 30-letnico delovanja. Ta obletnica pa je za lovce te lovskega družine še prav posebno pomembna, saj hkrati pomeni obletnico, ko so lovci iz Baške grape spet dobili v upravljanje lovišče po skoraj četrstoletni italijanski fašistični okupaciji, ki jih je oropala tudi lovskega pravic.

Lovci iz Baške grape so nosilci prastare lovske tradicije, saj jim je kot priseljencem, kolonizatorjem teh tesnih dolin, ozkih grap in strmih pobočij dal posebne lovskega pravice oglejskega patriarha Bertolda Andeškega že leta 1218. Od tedaj pa je preteklo že 758 let. Te pravice jim je potem naknadno potrdil avstrijskega cesar Ferdinand 2. oktobra 1534 v Gradcu. Šele italijanska okupacija jih je oropala tudi teh pravic, dokler niso z osvoboditvijo in priključitvijo k svoji pravi domovini Jugoslaviji spet uveljavili pravico do upravljanja lovišč na samoupravnih temeljih naše socialistične družbene ureditve.

Zato je praznovanje te tako pomembne obletnice v LD Podbrdo še posebno slovesno. Vse lovskega leto poteka v znamenju tega praznovanja. Že letošnji občni zbor je bil posebno slovesen. Na krajevni praznik, 27. junija letos, pa so se lovci, vsi do zadnjega v lepih lovskega krojih, in s praporom udeležili vseh manifestacij. Zraven tega so priredili razstavo trofejev, ki je pritegnila tako veliko zanimanje krajanov pa tudi turistov, da so jo morali podaljšati za dva dni.

Vseh članov lovskega družine je 68, po večini krajanov. Saj je njihovo lovišče silno težavno. »Čudno so tam tesne doline, pobočja hribov vse tam tako strma, da bolijo...« je o teh krajih napisal pisatelj Ivan Pregelj, zato tod lahko lovijo samo domačini, izkušeni hribovci in prekaljeni planinci, ki ne poznajo vrtočlavičev.

Lovišče, ki ga zdaj upravlja lovci iz Baške grape, je bilo po osvoboditvi sicer še razdeljeno na majhna lovišča LD Podbrdo, Hudajuzina, Rut in Grahovo. Velik del, praktično ves gamski revir čez vence gorskih vrhov od Lajnarja prek Črne prsti in vse do Rodice, pa je bil pod upravo gojitvenega lovišča Triglav. Leta 1951 so se omenjene lovskega družine združile v LD Podbrdo in leta 1960 je gojitveno lovišče Triglav vrnilo družini teritorij vse do grebenov. To

Starešina Ivan Arman (levo) in gospodar Peter Medja v lovišču LD Podbrdo, pod vasjo Kuk

lovišče meri zdaj 9106 ha, od tega je 8877 ha lovnih površin in le 229 ha nelovnih.

Glavna divjad so gamsi in srnjad. Računajo, da imajo 250 gamsov in nad 350 srnjadi. Temu primeren je tudi odstrel, ki se giblje okrog 30 gamsov in 50 srnjadi letno.

Poleg omenjene divjadi se lovci ponašajo, da v njihovem lovišču stalno prebiva medved in nekaj deset divjih prašičev. V njih še poje najmanj 30 velikih petelinov in pod ostenji gruli najmanj toliko ruševcev. Zajcev je malo in iz lovišča naglo izgineva nekoč tako številna kotorna. Precej pa je gozdnih jerebov. Velik del leta se potika po gozdovih in opuščeni senožetih kot prehodna divjad tudi jelen z nekaj košutami.

Štefan Beguš

Ob zaključku lovskočuvajskega tečaja v Črnomlju

Komu koristi spletkarstvo v LD?

Že nekaj let vlada v neki LD dokaj nevzdržno stanje. Vrstijo se podpihovanja politične mržnje, podtikanja neresničnih trditev in sumničjenja v poštenost nekaterih tovarišev.

Navajam le nekaj dejstev. V LD se je grupirala skupina, ki ima na vsakem posvetu veliko povedati. Vsak predlog upravnega odbora LD naleti na kritiko ali izpodbijanje, tako da se posveti vlečejo tudi po 3 ure in več. Le s težavo po žolčni razpravi pride do koristnih sklepov, ki so za članstvo LD obvezni. Namesto potrpežljive razprave, se le-ta spremeni v prepir in merjenje prestiža, kdo bo koga prevladal. Žolčni izbruhi drug na drugega se vrstijo.

Zakaj tako? Odgovor je preprost. V LD je peščica lovcev, katerim ne ugaja sestav UO in ne nekateri člani. Na občnih zbiorih pri volitvah se pojavljata celo po dve kandidatni listi, prva za politično neoporečne in aktiviste v družbenopolitičnih organizacijah ter stare izkušene lovce, druga pa je opozicijska, ki predlaga dobro denarno situirane in take, ki s politično dejavnostjo nimajo

opravka, a so do nekje v LD aktivni bolj za svojo osebno korist.

Prišlo je celo tako daleč, da druga skupina ne priznava volitev občnega zbora. Čeprav je bila kandidacijska komisija zakonito izvoljena, ji očitajo, da ni upoštevala njihove kandidature, ker ni zasedel starešinskega mesta član, ki so ga oni predvideli, ampak stari lovec, major JLA, borec od l. 1942 in družbenopolitični delavec, celo lovski tehnik, skratka človek, ki ima velike zasluge in je sposoben voditi LD. Menim, da je tu vsak komentar odveč.

Drugo otipljivo spletkarstvo je zopet v drugačni obliki, ker se gleda bolj na denarno zmogljivost in celo na obraz. Odtod izhaja sumničenje v poštenost, namen, da se utiša člani, ki realno gledajo na gospodarjenje v LD in odpravo osebnih interesov.

Komu to koristi? Ali je lovišče privatna lastnina ali družbena zadeva? O tem naj razmislijo tisti, ki so si v lovišču postavili svoje privatne preže in ljubosumno gledajo na vsakega lovca, ki si drzne stopiti v njihov revir, v njihovo »ohišnico«. Bile so celo trditve, da so člani, ki so uplenili veliko divjad, zatajili pravo težo, kar pa se je izkazalo za izmišljeno.

Kdo naj še deluje v takšni psihozi, če se nekatere smatra za tatove in goljufe?! Zakaj se na posvetih omenja: »Vi ste to storili in za to odgovarjate. Mi smo pa poprej tako delali, a smo bili za delo tepeni.« Kdo so torej »vi« in kdo »mi«? Zopet grupi, ki se grizeta za vodstvo, za stolčke, ne pa za napredek lovstva in blagor LD ter utrjevanje tovarištva. S takimi pojavi bi morali temeljito obračunati in tiste, ki razpihujejo politično sovraštvo in razdirajo tovarištvo, izključiti iz LD ter jim prek UJV odvzeti orožje.

Franjo Kozelj

Tečaj za lovske čuvaje v Črnomlju

Lovska zveza Slovenije je v dogovoru z Zvezo lovskih družin Bele krajine organizirala tečaj za lovske čuvaje v Črnomlju, od 19. 4. 1976 do 12. 6. 1976.

Prvi tečaj za lovske čuvaje v Beli krajini je potrdil pravilnost delovne usmeritve Lovske zveze Slovenije, ki v zadnjih letih organizira namesto enega osrednjega tečaja več tečajev na tistih območjih, kjer je potreba po kadrih največja.

Na osnovi takih izhodišč so tečaji tudi vsebinsko prerasli nekdanjo specializirano usmeritev in dobivajo vse večji pomen kot odlično organizirana oblika dopolnilnega izobraževanja.

Osrednji tečaji (zadnji na Ugarju) so bili internatskega tipa, tečajniki so dopoldne in del popoldneva snov sprejemali, preostali del dneva pa so jo utrjevali in poglobljali z izkušenimi lovci, ki so tečaj vodili (Kelih, Klemen). Nedvomno ima taka organizacija tečajev vrsto didaktičnih, metodičnih in psiholoških prednosti; izobraževalni proces poteka neprekinjeno, uporaba modernih učil, utrjevanje snovi je vključeno v program tečaja itd. Vendar z eno pomanjkljivostjo: udeleževali so se jih v glavnem lovci, ki so se nameravali poklicno ali honorarno ukvarjati s čuvajsko službo. Pri tem pa so nekatera področja Slovenije ostala skoraj brez razgledanih čuvajev, ki bi lahko veliko pripomogli k povečanju strokovne in gospodarske dejavnosti v lovskih družinah.

Področni tečaji za lovske čuvaje imajo sicer pomanjkljivosti: vzgojno-izobraževalni proces je omejen na popoldanske ure po napornem delavniku in uporaba didaktičnih sredstev je omejena na minimum zaradi neprimernih

prostorov ali težjih organizacijskih pogojev, snov morajo tečajniki utrjevati sami itd. A imajo tudi vrsto prednosti: tečaj lahko obiskujejo vsi prizadevni lovci, ki se žele ob rednem delu strokovno usposobiti, pridobiti spoznanja, ki bodo ob tesnih prijateljskih delovnih stikih zaživela v lovski praksi.

Tečaj za lovske čuvaje je nedvomno zelo zahteven. Program tečaja vključuje zgoščeno posredovanje osemnajstih strokovnih področij. Za vsakega člana in vsako LD, ki marsikdaj odločilno vpliva, da so tečajniki izredno prizadevni, predstavlja zaključek tečaja nedvomno velik uspeh, ki mu je potrebno posvetiti primerno pozornost.

Tečaj za lovske čuvaje v Črnomlju je uspešno zaključilo osemindvajset tečajnikov. Od teh trinajst z osnovnošolsko izobrazbo, pet s strokovno šolo in deset s srednjo šolo. Največ tečajnikov opravlja razne strokovne poklice (22), trije so delavci, dva upokojenca in eden uslužbenec. Poprečna starost tečajnikov je bila 35 let.

Zveza lovskih družin Bela krajina je tečaj skrbno pri-

pravila. Obiskovanje tečaja je bilo skoraj 100 %, kar priča o veliki delovni zavzetosti, delovni disciplini in primerni izbiri kandidatov.

Vsem tečajnikom za doseženi uspeh čestitamo. Knjižne nagrade za uspeh in marljivost so prejeli: Zvone Hutar, ki se je posebno izkazal s področja zakonodaje, gojitve divjadi, kinologije; Boris Hutar, ki je pokazal poglobljeno znanje iz biologije divjadi, ekologije in varstva narave; Matija Jerman, ki je bil zelo uspešen iz zakonodaje in predmeta gojitev male divjadi; Stevo Matko, ki je pokazal nadpoprečno znanje s področja ocenjevanja trofej in lovskih običajev.

Vse omenjene lovske čuvaje posebej vabimo, da se vpišejo v dopisno šolo za lovске tehnike.

S. B.

Takšnih strelskih tekmovanj naj ne bi bilo več!

V nedeljo, 15. 8. 1976, je LD Šmartno pri Litiji priredila lovsko strelsko tekmovanje na umetne golobe in v tarčosrnjak. Vabila so obljubljala

bogate nagrade, zato so privabila nepričakovano veliko lovcev tekmovalcev, katerih razočaranje pa je bilo tudi nepričakovano veliko. Kot nepristranski opazovalec več podobnih tekmovanj moram povedati, da toliko napak, kot jih je na tem tekmovanju zagrešil organizator, nisem videl še nikjer, četudi so posamezne lovske družine prvikrat organizirale tekmovanje. Dejstvo je namreč, da si je pri LZ Slovenije vedno možno zagotoviti strelskega sodnika, ki skrbi za pravilen potek tekmovanja.

Že na samem začetku ni bilo nikogar, ki bi tekmovalce pozdravil (to so storili šele na zaključku), ne pojasnil pozicije tekmovanja ter kje in kako bo tekmovanje potekalo. Tekmovanje v tarčosrnjak je bilo preveč dislocirano od tekmovanja na umetne golobe in potekalo je počasi. Organizatorjem tudi ni bilo povsem jasno, kakšne optične naprave se smejo oz. ne smejo pri tekmovanju uporabljati in tekmovalcem tudi v primeru reklamacije tarča ni bila dana na vpogled. Rezultati celotnega tekmovanja tekmovalcem in gledalcem niso

bili javno prikazani. Zato so bila presenečenja in razočaranja ob zaključku prireditve tem večja, saj se pravzaprav ni vedelo, zakaj je kdo dobil priznanje oziroma ga ni dobil.

Vstopnina je bila previsoka (250 din za tričlansko ekipo) za 10 strel v tarčo-srnjak in 10 strel v umetne golobe. Ne dvomim, da je LD Šmartno vložila precejšnja sredstva v novo strelišče.

Prav je, da jih vlaga v razvoj strelskega športa, ni pa prav, da si že kar s prvim tekmovanjem hoče zagotoviti povračilo sredstev.

Zgražanje ob reakciji enega izmed tekmovalcev, ko je prejeto nagrado za svojo ekipo – steklenico žgane pijače – zalučal ob tla, je in ni bilo na mestu. Ta gesta res ni bila športna, še manj pa je bila organizatorjeva, ki je na vabilih obljubljal nagrade, katerih potem ni bilo, vsaj ne toliko in takšnih, kakor je objavil. Za prvih 10 ekip je v vabilu navajal pokale, plakete in diplome, potem jih je pa improviziral s steklenicami žganih pijač.

Tekmovalci se počutijo zlasti prizadete, ker organizator ni upošteval njihovih reklamacij, niti ni imenoval žirije, ki bi reklamacije reševala na kraju samem. Finančni uspeh te prireditve je bil najbrž dober. Toda če je slab glas o LD Šmartno pri Litiji vreden tega denarja, naj organizator tekmovanja presodi sam!

K. N.

Lovčeva prva pomoč: asepsol spray za rane, leuko plast (1 × 1), zavojček vate (10 g), zavojček hansa plast (10 × 8), sterilna hidrofilna tkanina (1/4), mull zavoj (6 × 6), prvi povoj tip 1 in trikotna ruta

Lovčeva prva pomoč

V nekaterih poklicih in nekaterih športnih dejavnostih morajo biti sredstva za prvo pomoč stalno pri roki. Nedvomno spada med take dejavnosti tudi lov, posebno še brakade. Znano je, da so se na skupnih lovih pripetile že hude nesreče. Veliko nezgod, kjer je prva pomoč potrebna, se pripeti tudi na lovih na težavnem svetu (v gorah, gozdovih) in pri gradnji lovskih prež ter drugih lovskih naprav, a na žalost ob takih primerih velikokrat

pogrešamo najosnovnejša sredstva prve pomoči.

Zato sem predlagal lovskim družinam ZLD Novo mesto, da bi uvedle tipizirano »mini prvo pomoč« v priročni vrečki, ki ne povzroča šuma in ropota, kot obvezni sestavni del vsebine nahrbtnika vsakega lovovodje. To sem nato sprožil tudi na seji IO LZS, ki je pobudo sprejel in sklenil priporočiti vsem lovskim družinam, da si tako »mini prvo pomoč« nabavijo, zaenkrat vsaj za vse lovovodje. Tipizirane vrečke z najnujnejšimi sredstvi prve pomoči ima na zalogi trgovina v domu ZLD Novo mesto po zmerni ceni.

Franjo Bulc

LD Rakek in njeno lovišče

Lovišče LD Rakek obsega okrog 4800 ha, povečini je poraslo z mešanim gozdom in leži na ca. 600 m nadmorske višine. V lovišču je razna divjad od jerebice, zajca, srnjadi do jelenjadi in medvedov, gojimo pa tudi divje rase na reki Uncu, skupaj s sosednjo LD Planina. Divje rase so se ob gojitvi dobro držale in stalež je bil zadovoljiv vse dotlej, dokler smo jih krmili. Ko pa smo krmljenje opustili, se je njihovo število zelo zmanjšalo. Za veliko divjad imamo dve veliki krmišči in več manjših. Krmimo s koruzo, kostanjem, senom in drugim. Imamo tudi krmne njive, ki jih posejemo z različnimi žitaricami in so posajene s topinamburjem.

Lovišče je razdeljeno na revirje, za katere so člani zadolženi po skupinah. V vseh revirjih imamo urejene visoke preže. Skozi vse leto oskrbujemo mrhovišče za medvede in krmišče za divje prašiče. V lovišču imamo 5 večjih in manjših lovskih koč.

Stalež divjadi je zadovoljiv, ni pa idealen, čeprav vložimo ogromno truda in denarja za gojitev. Velik vzrok so prometne žile, ki sekajo lovišče na več delov. Te so: železnica Ljubljana-Trst, avtomobilska cesta Vrhnika-Razdrto, cesti II. reda Logatec-Rakek in Planina-Ra-

kek ter cesti III. reda proti Postojni in Rakovemu Škocjanu. Tudi struktura gozda ni več takšna, kakor je bila še tik pred vojno in po njej. Vse premalo je mirnih predelov za nemoteno domovanje divjadi. Gozd bi potreboval tudi več listavcev in podrasti. Sedaj so tla v gozdovih tako čista, da bi nanje lahko položili preproge. V najlepšem predelu lovišča, v Rakovem Škocjanu, je zrastel hotel; sredi nekdanjega gozda donijo električne kitarice in namesto jelenjega roka različne popevke. Poleg tega je tam zrastle več počitniških hišic in nemir okrog njih vdira globoko v lovišče. Posebno jelen in medved sta občutljiva za človekovo prisotnost in njegovo civilizacijo. Rakov Škocjan – pod Javorniki in Unškimi tali – je torej predel lovišča, ki je končno izgubil naravne pogoje za divjad, katere je imel tisočletja. To so bili nekoč najlepši predeli za jelenjad, saj so v preteklosti prav tu izpustili prve jelene na Notranjskem. V drugem delu lovišča »Ravnik«, ki meji na lovišča lovskih družin Logatec, Begunje, Cerknica in GL Ljubljanski vrh, imamo dobro založeno medvedje mrhovišče in prašičje krmišče. V lovišču se redno pojavlja 5 medvedov raznih starosti. Tu imajo svoje brloge, prezimovališča. Niso redki primeri, da se s to mogočno divjadjo srečajo lovci in kmetje. V jesenskem času povzročijo na njivah s poljskimi pridelki precej škode, vendar jih v tem prekašata jelenjad in srnjad. LD pa ima dobre odnose s kmeti in nikdar ne pride do sporov, saj škodo od divjadi redno poravnavamo. Tudi gozdarji Gozdnega gospodarstva Ljubljana, obrat Logatec in Gozdnega gospodarstva Postojna, obrat Cerknica, nam gredo pri gojitvi divjadi na roko.

Organizacijsko se LD iz leta v leto izboljšuje. V času od ustanovitve lovskih družin pa do danes se je veliko spremenilo. Avantgardisti današnjega lovstva so bili povečini predvojni lovci, med njimi tudi številni lovozakupniki. Takrat je prevladovala zakupniška miselnost in temu

Člani LD Kovor so nakosili seno za kopo v Dobrči za hrano gamsom, če bo huda zima
Foto V. Rakovec

je bilo vse prilagojeno. Po več letih trdega dela pa je ta miselnost pošla in zaživelo je socialistično lovstvo. Nastale so velike organizacijske spremembe, drugačen način gojitve divjadi in drugačno vrednotenje divjadi.

Naša LD je odprta navzven, saj pride vanjo vsako leto veliko novih članov. Medsebojni odnosi v LD so dobri, utrjujemo jih na lovskih posvetih, občnih zborih in skupnih lovih. Manjka pa strokovnih predavanj iz lovstva in kinologije, kar bo treba nadoknaditi. Kakor povsod se tudi v LD Rakek člani po svojem prizadevanju razlikujejo med seboj. Vendar dobre volje in ljubezni do dela za napredek lovišča in v dobrobit lovske organizacije ne manjka.

Ivan Udovič

V spomin

Lojze Poglajen se je smrtno ponesrečil 23. 5. 1976, v 73. letu starosti.

»Nevidna roka Morane ti je na tragičen način pretrgala nit življenja prav takrat, ko smo praznovali 30-letnico obstoja lovske družine. Z razvitjem prapora smo hoteli še posebno poudariti to praznovanje, ki pa se je na tako krut način skalilo, ko smo zvedeli za tvojo smrt. Leta 1945 si se vrnil iz taborišča in kljub preobilici dela – kot družbenopolitični delavec – začel ustanavljati LD Poljšnik. Bil si njen prvi sta-

Alojz Kovač

Tone Ožbolt

rešina in vseskozi si opravljal vrsto odgovornih funkcij v njenih organih. Za svoje požrtvovalno delo si bil izbran za častnega člana LD Polšnik, LZS pa te je odlikovala z znakom za lovske zasluge.

Nikoli ne bomo pozabili, kar si storil za naše lovstvo. Ostali bomo zvesti vsemu, kar si gradil v nas, med nami, na jasnih in v gozdu.

Ko se je po poslovilnem govoru oglasil lovski rog in so zamrli strelji zadnjega pogona, smo mu številni lovski tovariši položili v grob zelene vejice v zadnji pozdrav. Dragi Lojze, naj ti bo lahka slovenska zemlja in spokojen mir.

Polšniški lovci – D. P.

Alojz Kovač – 18. junija t. l. so se številni lovci iz celjske okolice poslovili od znanega lovca in gozdarja, ki je dolga desetletja plodno in nesebično deloval na širšem celjskem območju. Rojen je bil 9. aprila 1894 v Vrbi na Gorenjskem, končal gozdarsko srednjo šolo, prvo službovanje pa mu je prekinila svetovna vojna. Po vrnitvi s fronte se je priključil borcem za severno mejo in po demobilizaciji leta 1919 nastopil službo sreskega gozdarja v Celju, nato v Šmarju pri Jelšah in v Gornjem gradu. Takoj se je aktivno vključil v lovsko organizacijo in bil od leta 1920 pa do izbruha druge svetovne vojne odbornik SLD v Celju. Med II. svetovno vojno je tesno sodeloval z OF, takoj po osvoboditvi pa

prevzel odgovorna službena mesta v gozdarstvu. Upokojen je bil kot upravitelj gozdne uprave v Poljčanah in tedanjega gojitvenega lovišča Boč. Tudi njegovo lovsko delovanje je bilo izredno plodno. Bil je soustanovitelj LD Log, njen dolgoletni predsednik in sedanjí častni predsednik. Dolga leta je bil član upravnega odbora LZ Celje, član izpitne in gojitvene komisije ter predavatelj na lovskih seminarjih. Vsa leta je bil tudi vesten sodelavec glasila Lovca. Lovska organizacija ga je odlikovala z znakom za zasluge, redom II. in redom I. stopnje. Kljub dolgoletnemu bivanju v Celju je pokojni ostal zvest svojí rojstni Gorenjski. Lov na gamsa mu je bil višek lovskega užitka. Kot sedemdesetletnik je uplenil v Julijah svojega najmočnejšega in lovnanj opisal v Lovcu pod naslovom »Moj poslednji«. In res je bil to njegov poslednji. Kajti kljub temu, da je bil še dolga leta čil in zdrav, je le redkokdaj še dvignil puško na divjad. Na svojih številnih planinskih in lovskih pohodih je divjad raje opazoval in se zlepa ni več odločil za strel.

Ob častnem spremstvu njegovih sočlanov iz LD Log in LD Gornji grad ter številnih drugih lovcev in gozdarjev so mu pri odprtem grobu jeknile puške in lovski rog je oznanil konec lova enemu zadnjih lovskih veteranov, ki so dolga desetletja gradili našo lovsko organizacijo.

LD Log, LD Gornji grad

Tone Ožbolt

Od njega smo se ob prežgodnjem grobu poslovili 18. 7. 1976 na pokopališču v Kočevju številni znanci in prijatelji. Lovski rog mu je zadonel v slovo in odjeknili so mu častni strelji zadnjega pogona.

Tone Ožbolt je bil rojen 28. 9. 1919 v Belici pri Osilnici v prelepi Kolpski dolini, kjer je preživel tudi mladost. Ko je vojna zajela našo domovino, je stopil med borce NOB. Po vojni se je naselil v Kočevju in se leta 1953 vključil v lovste vrste, med člane LD Kočevje. Več let je bil tudi funkcionar LZ Kočevje, njen predsednik pa od leta 1960 do 1964. V tem času je bil tudi član upravnega odbora Lovske zveze Slovenije. Več let je bil starešina LD Osilnica, v LD Mala gora se je včlanil leta 1973 in bil nazadnje njen častni član. Vzorno je pripravil kataster in bonitiranje lovišč lovskih družin celotne LZ Kočevje.

Tone je bil tudi znan lovski pisec in pisatelj del iz NOB. V Lovcu je objavljenih več njegovih odličnih sestavkov. V njegovih dveh knjigah »Šercerjeva bojna pot« in »Dežela Petra Klepca« pa nam je ohranil kos zgodovine naše NOB. V tisku je njegova tretja knjiga. Namen je tudi imel napisati knjigo »Lov na Kočevskem«. Veliko gradiva je že zbral, a mu je žal smrt prehitro ustavila pisateljsko pero.

Velike so njegove zasluge za napredek lovstva na Kočevskem, za kar je prejel več lovskih odlikovanj.

Ko smo spustili zelene smrekove vejice na njegovo krsto, se je marsikateremu orosilo oko. Za vedno smo se poslovili od človeka s čutečim srcem, od zaslužnega borca, prizadevnega pisatelja in lovca s plemenitim odnosom do narave.

LD Mala gora, LD Osilnica, ZLD Kočevje

Jože Ivančič nas je 29. 6. 1976 nepričakovano zapustil v 67. letu starosti.

Rojen je bil v Slivnici pri Rakeku. Pred vojno je delal kot

gozdni delavec. Vojna ga je zasedla v kočevskih gozdovih. Tam se je že leta 1941 vključil v OF. V partizane je odšel leta 1942 in bil tudi med svetovalci, kje v kočevskih gozdovih naj se grade partizanske bolnišnice. Vse do konca vojne je bil v sestavi sanitete partizanskih bolnišnic. Z izjemno lepoto svojega glasu je ranjenim tovarišem s pesmijo lajšal bolečine. Po osvoboditvi se je spet posvetil gozdu. Bil je gozdar in organizator lovstva v Grčarstvu ter na Ravbarkomandi. Leta 1952 se je vrnil v kočevske gozdove in postal poklicni lovec gojitvenega lovišča Rog. Ob upokojitvi pred dobrim desetletjem in po vrnitvi v svoj rojstni kraj je postal član LD Rakek. Kot strokovnjak v lovstvu je vrsto let delal v upravnem odboru in raznih komisijah LD ter LZ Notranjske. Poštenost, etiko ter human odnos do divjadi in narave sploh je smatral za največje lovske vrednote. S svojimi bogatimi izkušnjami ter lovskim znanjem je bil neprecenljiv mentor in učitelj. Poleg odlikovanj, ki jih je prejel kot borec v NOB in rezervni oficir JLA, mu je LZS podelila tudi znak za lovske zasluge. Dragega Jožeta bomo ohranili v najlepšem spominu.

Lovska družina Rakek

Ignac Holcman – Otožno je 8. aprila 1976 zadonel lovski rog po gozdovih Kozjaka in naznanil, da se je preselel v večna lovišča naš stari Nace.

Rodil se je 30. 7. 1880 in že leta 1898 postal lovec. V svoji dolgi lovski dobi se je izkazal pravičen lovec, vnet gojitelj divjadi in velik ljubitelj narave. Njegova zasluga je, da je v loviščih Kozjaka postal gams stalna divjad. Bil je ustanovni član LD Vurmat in njen prvi starešina.

Za njegove zasluge ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge in z Zlatorogovo plaketo.

Naj mu bo lahka slovenska zemlja, ki jo je tako ljubil, kar je tudi dokazal s svojim sodelovanjem v NOB.

Lovci LD Vurmat

Lovska kinologija

Preizkušnja v prostem prinašanju

Društvo ljubiteljev psov ptičarjev in španjelov (DLPS) priredi 24. t. m. v lovišču na območju Ljubljane posebno preizkušnjo psov ptičarjev in španjelov v prostem prinašanju male divjadi.

Prosto prinašanje je prinašanje smrtno zadete male divjadi, ki po strelu pade v zaraščen teren. Pes ne vidi, kam divjad pade in tudi divjad ni pustila za seboj nikakega sledu, temveč le mrtva oddaja dah. Taki primeri so zlasti pri lovu na fazane in kljunače pogostni.

Za preizkušnjo vodniki lahko prijavijo vse rodovniške pse ptičarje in španjele, ne glede na pasmo in starost. Prijave je poslati na DLPS do 18. t. m. in ne do 28. 10. 1976, kakor je v marčevem Lovcu napačno objavljeno. Prijavnina je 50 din, ki se članom DLPS po sodelovanju na preizkušnji povrne.

To je nova vrsta preizkušnje, za katero se posebno navdušuje kinol. sodnik Jože Škofic. Nekaj besed o preizkušnji in ocenjevanju psov na njej bo v pomoč vodnikom in gledalcem.

Teren mora biti primerno zaraščen, da delno ovira psa pri gibanju. Za prinašanje uporabimo fazana, ki je že hladen, in ga položimo najmanj 50 m od tam, kjer bo pes spušen. Preden vodnik psa spusti in mu da ustrezno povelje, lahko odda spodbujačo strel, kar pa ni obvezno. Vodnja preizkušnje in sodniki pred začetkom preizkušnje določijo in objavijo možen čas iskanja, ki ni krajši od 10 minut in ne daljši od 20 minut. Čas iskanja se odredi glede na zaraščenost terena, vreme, smer vetra in vlago v zraku kakor na tleh. Čas se računa od takrat, ko pes dobi povelje za iskanje oziroma je sprčen.

Delo psa se ocenjuje z oce-

Prijateljsko srečanje in igra pred prvo brakado

Foto R. Gašperšič

nami: 4 – prav dobro, 3 – dobro, 2 – zadovoljivo, – 1 – pomanjkljivo in 0 – nezadostno. Ocene so lahko tudi polovične, npr. 3,5; 2,5; 1,5.

Predmeti ocenjevanja so:

1. način iskanja in volja psa, da mrtvega fazana najde;
 2. prinašanje (prijem in prinašanje fazana do vodnika);
 3. oddaja fazana vodniku.
- Za I. nagradni razred mora pes dobiti v posameznih predmetih ocene: 4, 3, 3. Za II. nagradni razred 3, 2,5, 2 in za III. nagradni razred 2, 2, 1.

Za ocenitev psa v predmetu 1 ni odločilna dolžina časa, ki ga uporabi pes, da najde fazana, če ga najde v predhodno določenem času. Odločilen je način iskanja. Pes mora sistematično preiskavati teren in ne brezglavo dirjati brez uporabe nosa. Pes mora poznati povelje »išči izgubljeno«, torej mora biti na preizkušnjo pripravljen. Če se pes pred koncem določenega časa vrne k vodniku brez fazana, ga vodnik z glasnim poveljem še dvakrat lahko pošlje v goščo, kar pa se mu pri ocenjevanju šteje v slabo. Medtem, ko pes išče v gošči, niso dovoljena glasna povelja, kakor tudi ne metanje kamenja

ali drugih predmetov v smeri položenega mrtvega fazana. Pes, ki do konca določenega časa fazana ne najde, preizkušnje ne opravi. Kolikor na preizkušnji dopušča čas, je možna poprava, to je ponovno delo, a se stvarna ocena pri popravi zmanjša v predmetu 1 in 2.

Ocenjevanje psa v predmetu 2. Pes mora najdenega fazana brez obotavljanja prijeti in prinesiti vodniku, ne da bi ga med potjo do vodnika spustil na tla. Vsa glasna vodnikova povelja med prinašanjem se psu štejejo v slabo in se ocena zmanjša najmanj za 0,5.

Finesa psa pri oddaji prinesenega plena se oceni v predmetu 3. Za red 4 mora pes oddati fazana sede, brez vodnikovega glasnega povelja. Pes naj drži fazana v gobcu nekaj sekund, sedeč pred vodnikom in šele na glasno povelje »spusti« od- da fazana vodniku.

Pes, ki sicer prinese fazana do vodnika, a ga pred vodnikom spusti na tla, ne da bi sedel, ne more dobiti višje ocene od 1 (pomanjkljivo). Psi natrgači, »čupkarji« in »zagrebci« se diskvalificirajo in ni možna poprava. Diskvalifikacija se vpiše v rodovnik.

Preizkušnja v prostem prinašanju male divjadi je za praktičen lov zelo pomembna, posebno za pse, ki drugih, težjih preizkušenj niso zadovoljivo opravili. Uspeh v tej preizkušnji naj bi bil minimalna zahteva za psa, da si pridobi pravico do lova. To pravico si mora pes pridobiti in naj ne zadostuje le rodovnik. Ta preizkušnja naj bi bila osnovni lovski izpit za ptičarje in španjele, seveda je pa to v pristojnosti posameznih lovskih družin.

Na tako preizkušnjo bi posebno opozoril vodnike ptičarjev in španjelov, ki so absolvirali preizkušnjo brez prinašanja male divjadi. DLPS upa, da bo s preizkušnjo v prostem prinašanju zapolnjena vrzel med preizkušnjo naravnih zasnov in težjo poljsko oziroma uporabnostno preizkušnjo.

Preizkušnja bo zanimiva ne samo za vodnike, temveč tudi za gledalce, saj bo potekala sorazmerno hitro in bo delo psa vsem očitno. Upajmo, da med gledalci ne bodo manjkali kinološki referenti lovskih družin, kjer pri lovu na malo divjad uporabljajo ptičarje in španjele.

Ljuban Zadnik
kinol. sodnik

Preizkušnjo lovskih psov po krvnem sledu

priredi ZLD Ljubljana 31. oktobra 1976, v lovišču LD Rakitna. Zbor vodnikov s psi navedenega dne ob 7. uri pred združenim domom na Rakitni.

Prijave pošljite na ZLD Ljubljana, Župančičeva 9, Ljubljana, do 21. okt. 1976. Prijava mora vsebovati: točen naslov vodnika, ime in pasmo psa ter njegovo rodovniško številko.

Vsaka bazenska skupnost ZLD Ljubljana naj pošlje na preizkušnjo vsaj enega psa, ki je večč sledenja po krvnem sledu.

Vabimo lovce, da si preizkušnjo ogledajo.

ZLD Ljubljana

Rapp v. d. Brunngrabenleiten, pd – Biba, pd. Leglo 14. 7. Rejec Jože Urleb, Cesta na Ostrožno 13, Celje.

Dani, odl – Baka Garlska, odl. Leglo 23. 10. Rejec Vili Ferluga, Štrekljeva 22 a, Maribor.

Nemški kdl. ptičarji (JRPki):

Aron, pd – Adi, d. Leglo 30. 7. Rejec Viktor Račičič, Gor. Skopice 50.

Adi Hrašenski, pd – Bora Hrašenska, pd. Leglo 6. 7. Rejec Aladar Vaš, Gaberje 27, Lendava.

Dik, d – Diva, d. Leglo 17. 8. Rejec Franko Saksida, Kolodvorska 19, Dornberk.

Ari Dravskodvorski, pd – Bistra, pd. Leglo 10. 6. Rejec Franc Breznik, Kidričeva 10, Lenart.

Kinološka zveza Slovenije

Šaljive

Lovčeva ženitev

Kdor se lovec ženi, ta dobi pri meni še eno srce, ker bo svoje staro rabil le za Maro.

Da bi brez srca brodil sem in tja med polja cvetovi, travniki, bregovi, lovcu vest ne da.

Tudi za cvetove, trave in bregove jazbece in sove rabiš nevede glavo in srce.

Če se ženi Jaka, ki na jarem čaka blizu križev pet, pa naj za nagrado lovsko in naslado puško še dobi,

da bo svojo staro spravil v omaro in tako nategnil klepetavo Maro, da nekje v bližini doma se potika: saj doma je puška, zunaj psica Pika.

Jaka, ki še vedno ni za v staro šaro, (saj zato lahko dobil je mlado Maro) pa brlog lisičji v rebri raziskuje in načrte nove o ljubezni lovski in svobodi kuje.

Jože Praprotnik

Prijavljene paritve

Vsi navedeni psi plemenjaki in plemenjakinje so uspešno opravili preizkušnjo. Kratice d, pd, odl pomenijo telesno oceno dobro, prav dobro, odlično.

Štajerski res. gonič (JRGŠr):

Cuno – Camni. Leglo 6. 9. Rejec Florjan Tišler, Zgornje Gorje pri Bledu.

Balkanski goniči (JRGb):

Astor, pd – Ajka, odl. Leglo 21. 5. Rejec Jože Imenšek, Rog. Slatina 84.

Posavski goniči (JRGp):

Kič, odl – Aga Podvinska, pd. Leglo 6. 9. Rejec Livio Rijavec, Dolenja Trebuša 75, Slap ob Idriji.

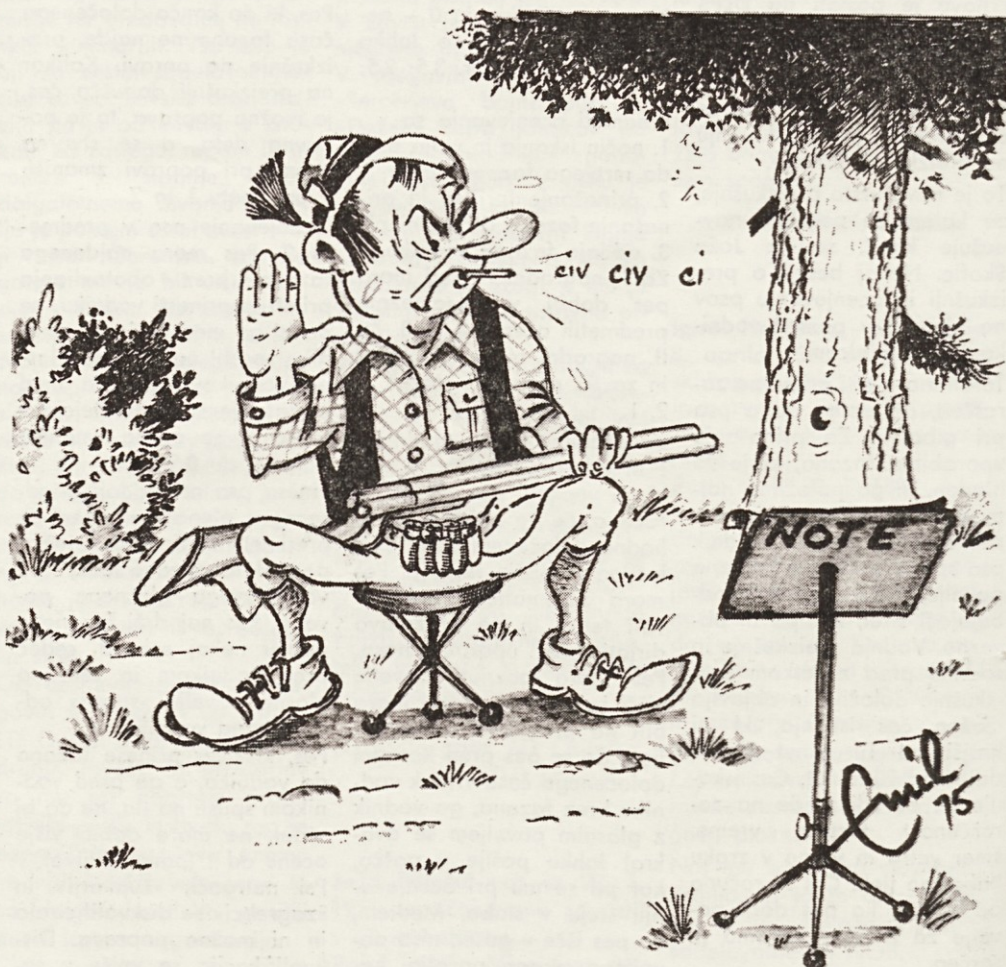
Istr. kdl. goniči (JRGki):

Lovko, pd – Aga, d. Leglo 25. 10. Rejec Mirko Grobelnik, Gmajna 43, Slovenj Gradec.

Lovski terierji (JRLT):

Bezi, odl – Lajka, d. Leglo 2. 10. Rejec Janko Teran, Pristava 6, Tržič.

Dago v. Krausen Eiche, odl – Bora, d. Leglo 21. 8. Rejec Jože Kokal, Koroška 86, Tržič.

Generalka pred lovom na jerebe

Narisal Emil Jankovič

STEYR-MANNLICHER MANNLICHER- SCHÖNAUER M 72

Naš izdelek sta dve enakovredni puški:

1. STEYR-MANNLICHER, moderna repetirka z menjalnim, vrtljivim nabojnikom (magazinom) iz makrolona in s potisno varovalko, ki deluje neslišno.
2. MANNLICHER-SCHÖNAUER M 72, s kovinskim vrtljivim nabojnikom in z gibljivo, neposredno na udarno iglo delujočo varovalko.

Obe puški sta z mrzlokovano cevjo in zadevata z največjo natančnostjo.

Obe puški v vseh modelih in kalibrih ima stalno na zalogi

**puškarna
HANS FANZOJ**

Borovlje — Ferlach, Avstrija

Pri njem dobite tudi vse potrebne informacije za uvoz tega orožja.

Stalno ima tudi na zalogi:

- krogelne naboje vseh kalibrov tovarne Hirtenberg, program ABC in Nosler,
- nove modernizirane dvoglede SWAROVSKY, HABICHT, 7×42 in 10×40 , z gumijasto oblogo in obojestransko nastavitvijo ostrine.

Posebne, eksportne cene!

**STEYR-DAIMLER-PUCH AG
A-4400 Steyr, Austria**

Prikazani kroj je iz naše tkanine artikel 21850 — »Lovec« in narejen v specializirani krojaški delavnici za lovske kroje Franja Kraljiča, Borštnikov trg 1, Ljubljana

Vsem lovskim družinam, lovcem in gozdarjem!

Mariborska tekstilna tovarna, DO Merinka, Maribor, izdeluje že vrsto let kvalitetno volneno tkanino iz 100% čiste avstralske runske volne (kamgarn), artikel 21850 — »Lovec«, ki je namenjena samo za lovske in gozdarske uniforme.

Izjave velikega števila kupcev skozi več let potrjujejo, da je bila in je ta tkanina pri lovcih in gozdarjih sprejeta z vsestranskim zadovoljstvom.

Lovce in gozdarje želimo še posebej seznaniti, da smo to blago dali v oceno Lovski zvezi Slovenije. Izvršni odbor LZS je na svoji seji, 17. 2. 1976, ugotovil, da kvaliteta in barva naše tkanine ustrezata za svečane lovske kroje. S tem upamo, da je namen, za katerega izdelujemo to blago, usklajen z željami in potrebami lovcev in gozdarjev.

Cena tkanini, artikel 21850 — »Lovec«, je za lovske družine, ki so oproščene nekaterih davčnih obveznosti, izredno konkurenčna in je le 195 din za tekoči meter. Pri takojšnjem plačilu računa priznavamo še 5 % popusta.

Vzorke blaga bomo razposlali na vpogled vsem lovskim družinam.

Vsa naročila sprejemamo prek lovskih družin, lovskih in gozdarskih OZD ter zagotavljamo takojšnjo dobavo.

Ponudbo dajemo v trdnem prepričanju, da se bodo lovci in gozdarji v lovskem kroju iz naše tkanine počutili udobno in da bodo povsem zadovoljni.

**Mariborska
tekstilna tovarna
DO Merinka**

Žitna 12

M A R I B O R